

This project is funded by the European Union.
Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.
هذا المشروع تم تمويله من قبل الاتحاد الأوروبي

Sosyal Girişimcilik, Güçlendirme ve Uyum Projesi (SEECO)

DOĞAKA

2A Kapsamında

Sosyal Girişimcilik Merkezleri ve Geçim Kaynağı Tesisleri

Önceliklendirme ve İhtiyaç Analizi

Nisan 2024

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIğI

DOĞAKA
T.C. DOĞU AKDENİZ KALKINMA AJANSI
THE EASTERN MEDITERRANEAN DEVELOPMENT AGENCY

THE WORLD BANK
IBRD • IDA | WORLD BANK GROUP

Funded by the European Union
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
ممول من الاتحاد الأوروبي

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ.....	3
ARKA PLAN VE METODOLOJİ	8
HATAY	9
BELEN	14
HASSA	16
SAMANDAĞ	17
REYHANLI	21
DÖRTYOL	22
YAYLADAĞI	24
ERZİN	25
KIRIKHAN	26
DEFNE	26
ANTAKYA	27
OSMANİYE	31
KADIRLI VE SUMBAS	35
TOPRAKKALE	40
KAHRAMANMARAŞ	46
ELBİSTAN.....	50
EKİNÖZÜ	54
ONİKİŞUBAT	55
TÜRKOĞLU	56
GRAFİK VE TABLOLAR LİSTESİ	58
EKLER	59

Yönetici Özeti

1. Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı'nın (DOĞAKA) görev alanına giren ve Hatay, Osmaniye ve Kahramanmaraş illerini kapsayan TR63 Bölgesi'nde SEECO projesi, deprem dolayısıyla uzun bir süre durduktan sonra 17 Ocak 2024 tarihinde Topluluk Uygulama Ortağı (CIP) ile sözleşme imzalanmıştır. CIP, Mart ayı içerisinde geçim kaynağı tesisleri ile ilgili olarak hızlı ve olabildiğince detaylı bir ihtiyaç analizi çalışması yürütmüştür.
2. Bu çerçevede, CIP, Hatay, Osmaniye ve Kahramanmaraş illerinde hem merkezlerde hem de DOĞAKA'nın belirlediği öncelikli ilçelerde danışma toplantıları ve ikili görüşmeler düzenlenmiştir. Yine, anılan ilçelerde farklı kişilerle odak grup ve anket çalışmaları da yapılmıştır. Bu bağlamda, üç ilde toplamda 391 kişiye ulaşılmıştır. Bunlardan 178'ine birebir görüşmelerle, 213'üne ise anketlerle erişim sağlanmıştır.
3. Rapor boyunca her il kendi içinde ayrı ayrı bölümlerde detaylı incelenerek sunulmuştur. Araştırma döneminin Türkiye'de yerel seçimle çakışması dolayısıyla ilçelerde yerel yönetimlere ek olarak Valilik, Kaymakamlık, Ticaret ve Sanayi Odaları, İl/İlçe Tarım Müdürlükleri gibi kamu kurumları ile görüşmeler önceliklendirilmiştir. Yine, gidilen ilçelerde özellikle kooperatifler ve bazı ilçelerde işletmeler potansiyel faydalanıcı kimlikleriyle önceliklendirilmiş ve görüşmeler yapılmıştır.
4. TR63 Bölgesi içinde, il ve ilçe bazında yürütülen çalışmalar kapsamında ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmaktadır.
5. **Hatay, Belen** ilçesinde faaliyet gösteren, Valiliğin projesi olan ve Hatay'daki 45'ten fazla kooperatifin yararlandığı HayatHatay.Com'un kapasitesini geliştirmek için, kooperatiflerin ambalajlama-etiketleme-paketleme ve soğuk hava deposu ihtiyaçlarını karşılayacak ortak bir tesis ihtiyacı öne çıkmıştır. Bu tesisin mekan ihtiyacı için Valiliğin uhdesinde Belen ilçesinde bir bina yer almaktadır. Söz konusu tesisin soğuk hava deposu bölümünden ilçedeki öne çıkan tarımsal ürünler (alıç, Trabzon hurması, vb.) için de yararlanılabileceği öngörülmüştür.
6. **Hatay, Hassa** ilçesindeki tüm görüşmelerde öne çıkan ürün; "Horoz Karası" olarak isimlendirilen özel aromatik tada sahip üzüm olmuştur. Bölgede pekmez, pestil, kuru üzüm, vb. gibi ürünler, çok sayıda evsel üretim yapan küçük üretici tarafından üretilmektedir.

Ancak bu üretim tarzı nedeni ile söz konusu ürünlerde istenilen kalite standardı ve markalaşma sağlanamamış ve dolayısıyla üreticilerin geçim kaynakları istenilen düzeye gelememiştir. Bu nedenle bölgenin öncelikli ihtiyacı, üzümünden katma değerli ürünler üretilmesini ve markalaşmayı sağlayacak ve üretim kapasitesini artıracak olan bir “ortak geçim kaynağı” tesisidir.

7. **Hatay, Samandağ** ilçesinde de tarımsal üretim öne çıkmakla birlikte turizm sektöründe de potansiyel görülmüştür. İlçedeki tarımsal üretimde en önemli sorun, ürünlerin ambalajlama, etiketleme, paketleme giderlerinden dolayı maliyetlerin yükselmesi, markalaşmanın sağlanamaması ve dolayısıyla hedef pazara erişilememesi olmuştur. Depremden önce, ilçedeki kadın kooperatifinin, Gastronomi Köyü Projesi, TKDK tarafından desteklenmiş, hatta Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından örnek proje seçilerek plakette ödüllendirilmiştir. Söz konusu tesis, depremden dolayı kullanılamaz hale gelmiştir. Katılımcılar, söz konusu merkezin küçük ölçekli bir destek ile hızla tekrar faaliyete geçebileceğini belirtmişlerdir. Böylece harcanan kamu kaynağının israf olmasının da önüne geçilecektir. GastroKöy projesi, bölgedeki kooperatiflerin ve üretici ortaklarının tarımsal ürünlerini işleyerek (kurutma, işleme, dolum, ambalajlama, paketleme, vb.) katma değerli ürünlere dönüştürmeyi hedeflemiştir. Böyle bir tesisin aynı zamanda bölgede canlandırılmaya çalışılan deneyim turizmi, gastro-turizm, eko-turizm çalışmalarına da katkı sağlaması amaçlanmıştır.
8. **Hatay, Reyhanlı** ilçesinde, ekilebilir arazilerin büyük çoğunluğunda buğday ve tahıllar üretilmektedir. Az da olsa sebze-meyve tarımı, hayvancılık, tekstil ve tıbbi aromatik bitki üretimi konularında faaliyet gösteren işletmeler bulunmaktadır. Yapılan görüşmelerde bölgede soğuk hava deposuna ihtiyaç olduğu, ayrıca yoğun buğday-tahıl üretimine yönelik ortak bir tesis potansiyelinin de yüksek olabileceği belirtilmiştir.
9. **Hatay, Dört Yol** ilçesinde en önemli ortak geçim kaynağı tesisi ihtiyacı olarak, narenciye ürünlerini, katma değerli ve raf ömrüne sahip ürünlere dönüştürecek bir ortak kullanım tesisi kurulması önerilmiştir. Söz konusu tesisin narenciye özelinde sıkma meyve suyu tesisi, reçel ve marmelat tesisi, kurutma tesisi ve granül tesisi gibi işlevlerden bir veya daha fazlasına sahip olması beklenmektedir.
10. **Hatay, Yayladağı** ilçesinde belediye, yerel geçim kaynağı fırsatlarını ve tarım üreticilerini desteklemeye motivedir ve tesis için gerekli mekanı sağlamakta isteklidir. Saha

çalışmasında katma değere göre öne çıkan ürünler safran ve sumak olmuştur. Her iki ürün için de ilçede kümelenme oluşmuş ve gittikçe büyümektedir. Söz konusu ürünler için ortak işleme, paketleme ve pazarlama işlevlerini görececek bir geçim kaynağı tesisi öne çıkmaktadır.

11. **Hatay, Erzincan** ilçesinde, Dört Yol'a benzer şekilde narenciye üretimini destekleyecek (sıkma tesisi, kurutma tesisi vb.) bir tesis fikri öne çıkmıştır. Ayrıca, bölgede mozaik sanatçıları ve zanaatkarlarının olmasından ve mozaığın ihraç edilebilecek bir ürün olmasından dolayı ortak mozaik işleme ve üretim tesisi seçeneği, bu ilçede yapılan görüşmelerde öne çıkmıştır.
12. **Hatay, Kırıkhan** ilçesinde özellikle Kırıkhan kavunu ve havucuna yönelik üretimin ve satışın desteklenmesi ile ilgili konular öne çıkmış, bu ürünlerin freze-drying/dondurarak kurutma yöntemiyle kurutulabileceği bir tesis önerisi hem üreticilerin hem de ürünü işleyen özellikle kadınların faydasına olacağı için önerilmiştir.
13. **Hatay, Defne** ilçesinde mantar üretiminin giderek artıyor oluşundan hareketle, üretilen mantarların katma değerli ve uzun raf ömürlü ürünlere dönüştürülmesi için ortak geçim kaynağı tesisi ihtiyacı öne çıkmıştır. Bu tesiste mantar kurutma başta olmak üzere paketleme ve depolama hizmetleri de sunulabilir. Bölgenin eski geçim kaynağı olan ipek dokumacılığı da tekrar canlanmaya başlamıştır. Bu potansiyele yönelik de içinde dokuma tezgahlarının yer alacağı bir ortak tesisin bölgede kurulmasının faydalı olabileceği katılımcılar tarafından değerlendirilmiştir.
14. **Hatay, Antakya** ilçesinde gıda işletmelerinin ürünlerle ilgili tüm testleri çevre illerde yaptırdıkları, benzer bir test merkezinin burada kurulmasının büyük avantaj sağlayacağı belirtilmiştir. Olası bir ortak gıda laboratuvarı firmaların zaman ve mekan kaybını önleme potansiyeline sahiptir. Buna ek olarak bölgede baharatçılar önemli bir yer tutmaktadır ve baharat satışına yönelik olası bir paketleme ve ambalajlama tesisinin büyük fayda getireceği dile getirilmiştir.
15. **Osmaniye, Kadirli** ilçesinde üretim anlamında domates, turp ve zeytinin öne çıktığı, yine bölgede turizm ve kültür sanat anlamında bir potansiyel olduğu, dolayısıyla zeytin üreticisini destekleyecek özellikle satış pazarlama odaklı bir tesis, bölgenin turizm potansiyeline dikkat çekerek hem turizm hem kültür edebiyat tarafında gençlerin eğitim alabilecekleri bir tesis, salça ve şalgam üretimine dair bir tesis, kreş/gündüz bakımevi

(özellikle OSB içinde, kadınların çalışmasına destek olacak şekilde) kurulmasının faydalı olacağı katılımcılar tarafından değerlendirilmiştir.

16. **Osmaniye, Toprakkale** ilçesinde gençlere hitap edecek ve onları geliştirecek, dijital yetkinliklere odaklanan bir eğitim merkezinin önemli olacağı vurgusu yapılmıştır (robotik kodlama, drone kullanma gibi). Ayrıca bölgede narenciye, zeytin ve fıstık üretiminin öne çıktığı vurgulanmış, bu ürünlerin özellikle yan ve katma değeri yüksek yan ürünlerine yönelik (örneğin narenciye, portakal, limon çiçeklerinden parfüm ya da sabun yapımı gibi) üretimi destekleyecek merkezlerin kurulumu önerilmiştir. Bunlara ek olarak özellikle kadınların evde ürettikleri gıda ürünlerinin satış ve pazarlamasını destekleyecek bir merkez, büyük miktarlarda elde edilen narenciye ürünlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak üzere sıkım tesisi, sosyal satın almayı destekleyecek özellikle gıda alanında üretimi destekleyecek merkezler önerilmiştir. Bunlara ek olarak bir dönem ilçede OSB içindeki firmaların iş kıyafetlerinin kadınlar tarafından üretilmesine yönelik bir merkez kurulduğu ancak desteğin devamı gelmediğinden istihdam yaratmakta zorlanıldığı ve projenin yarıda kaldığı öğrenilmiştir. Sosyal satın almayla desteklendiği durumda benzer bir projenin anlamlı olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca kadınların çoğunun OSB'ye gidemediği ve üretimi destekleyecek atölye tarzında merkezlerin (özellikle kadınların ortak üretim yapabilecekleri sera - domates - salça yapımı gibi merkezlerin) ilçe merkezinde açılmasının önemi vurgulanmıştır.

17. **Kahramanmaraş, Elbistan** ilçesinde gastronomi merkezi açılması konusu öne çıkmıştır. Özellikle bölgeye özel yetişen doğal bitkilerin çeşitliliğine ve bölgenin potansiyeline vurgu yapılmış, mor reyhan, çilek, domates, kayısı, çiriş, kenger, yarpuz, yemlik, gül gibi ürünlerin önemi dile getirilmiştir. Gastronomi alanında tıpkı Gaziantep gibi markalaşma yaratabilecek bir stratejinin ve tesisin önemi vurgulanmıştır.

18. **Kahramanmaraş, Ekinözü** ilçesinde balıkçılığı destekleyecek tesislerin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca balıktan yapılan balık sucuğu gibi ürünleri destekleyecek şekilde gıda üretimini daha kaliteli yapılmasını sağlayacak bir tesisin de bölge için kıymet yaratacağı değerlendirilmiştir. Bölgedeki balıkçılık işletmelerinin bir diğer önemli ihtiyacının, ortak kullanılacak bir "yüzer platform vinç" olduğudur. Ayrıca bölgede mevcut

kuluçka üretimi yumurtaların ithal edildiği, bölgede balık kuluçkahanesinin kurulabileceği de dile getirilmiştir.

19. **Kahramanmaraş, Onikişubat** ilçesinde e-ticareti öğreten ve bunu fotoğrafçılık gibi alanlarla ilgili bilgi aktarımı sağlayan merkezler öne çıkmaktadır. Ayrıca hurma kurutulması anlamında destek verecek bir tesis, Kahramanmaraş'a özgü tarımsal ürünlerin üretim ve satış/pazarlamasını destekleyecek bir tesis olabileceği katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Yine Üniversitelerle yapılan görüşmelerde gastronomi odaklı fikirlerin yaygınlaştığı da görülmüştür.
20. **Kahramanmaraş, Türkoğlu** ilçesinde hurma (Trabzon hurması) üretiminin önemli bir yer tuttuğu, hurma kurutma tesisinin bu anlamda önemli bir ihtiyacı gidereceği belirtilmiştir. Yine bölgede kornişon üretiminin yaygın olduğu, kornişon satışında dönemselliklerin bertaraf edilebilmesi ve üretilen ürünlerin elde kalmaması, tam tersine kıymetlenmesi için turşu yapımının öne çıktığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda turşu üretimini destekleyen bir merkezin ilçe için katkısının yüksek olacağı öngörülmüştür.

Arka Plan ve Metodoloji

Sosyal Girişimcilik Güçlendirme ve Uyum (SEECO) Projesi kapsamında geçim kaynakları tesisleri (2B bileşeni) ile ilgili yürütölen çalışmalar PIU ve DOĞAKA öncölüğünde Mart 2024 içerisinde Topluluk Uygulama Ortağı (CIP) tarafından gerçekleştirilmiştir. TR63 bölgesinde proje faaliyetlerinin SEECO uygulama sahasındaki diğer bölgelere istinaden geç başlamış olması ve kısıtlı zamanda olabilecek en verimli şekilde sürecin yürütölebilmesi için kamu kurumları ve potansiyel paydaş gruplarıyla görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde hem ilgililere bilgi verilmiş, hem de önceden hazırlanmış soru setleri üzerinden kısa anketlerle katılımcıların potansiyel merkezlerle ilgili farklı konularda görüşleri alınmıştır.

Görüşmeler yapılırken ilçelerdeki kamu kurumları ve potansiyel katılımcılar kısmında da bölgedeki kadın ve gençlerin ağırlıkla sahip olduğu ya da çalıştığı işletmeler, kooperatifler, ilgili yerel makamlar tarafından yönlendirilen girişimci adayları gibi geniş bir yelpazedeki katılımcılarla görüşölmüştür. TR63 bölgesinin genişliği ve raporun hazırlanma sürecinde ihtiyaç duyulan hız sebebiyle CIP illerde DOĞAKA yönlendirmesiyle bir önceliklendirmeye gitmiştir. Mevcutta üç ilde 33 ilçe bulunmaktadır. Halihazırda geçim kaynağı tesisi kurulması öngörölen ilçeler (toplam 9 ilçe) önceliklendirilmemiştir. Ancak bu ilçelerden bazılarına bölge için önemlerine istinaden ayrıca gidilmiştir (örn. Antakya, Hatay). Yine Ajansın seçtiği ve bölgede öncelikli müdahaleye ihtiyaç duyan ve potansiyel olan 17 ilçe bu kapsamda seçilmiş ve bu ilçelerde detaylı çalışmalar yürütölmüştür.

Rapor boyunca TR63 bölgesi kapsamına giren il ve ilçelere yönelik çıkarımlar raporun kalanında sunulmuştur. Her ilçede öne çıkan alanlar ve başlıklar Yönetici Özetinde özetlenmiştir. Her ilçede hem potansiyel kamu paydaşlarının olası tesislerin içerik ve kapsamıyla ilgili görüşlerine, hem de potansiyel faydalanıcıların bunlara ek olarak tesislerin kullanımına dair farklı konulardaki fikirlerine yer verilmiştir. Bu sayede tesislerin yalnızca kapsamı değil, kullanımının yaygın hale gelmesi için nelere dikkat edilmesi gerektiği ve hedef kitle için tesis kullanımı konusunda öne çıkan kriterlerin ne olduğunun anlaşılması hedeflenmiştir. Tüm elde edilen çıktıların sonucunda karar vericilerin özellikle ilçelere dönük geçim kaynağı tesisi ihtiyacını daha somut bir şekilde tespit ederek, faydalanıcı talepleri ile uyumlu şekilde etkin kararlar alması hedeflenmektedir.

Hatay

Hatay'da halihazırda Altınözü, İskenderun ve Kırıkhan'da ortak geçim kaynağı tesislerine yönelik çalışmalar başlamıştır. DOĞAKA tarafından kısıtlı zaman nedeniyle bu süreçte Hassa, Belen, Kırıkhan, Reyhanlı, Samandağ, Defne, Antakya, Yayladağı, Dört Yol ve Erzin ilçeleri önceliklendirilmiştir. CIP bu ilçelerde yaptığı toplantılarla bilgi toplamıştır. Bu ilçelerin bir kısmında potansiyel faydalanıcılarla da görüşülmüş ve anket çalışması yapılmıştır. Hatay içinde toplam 84 kişiyle birebir görüşülmüştür. Bu kişilerle demografik bilgileri almak üzere kurgulanmış soruların dışında 10 soru içeren bir de anket paylaşılmıştır. İl bazında toplam 120 kişi anket çalışmasına katılmıştır. Aşağıdaki tabloda yapılan görüşmeler ve dağılımlar özetlenmektedir.

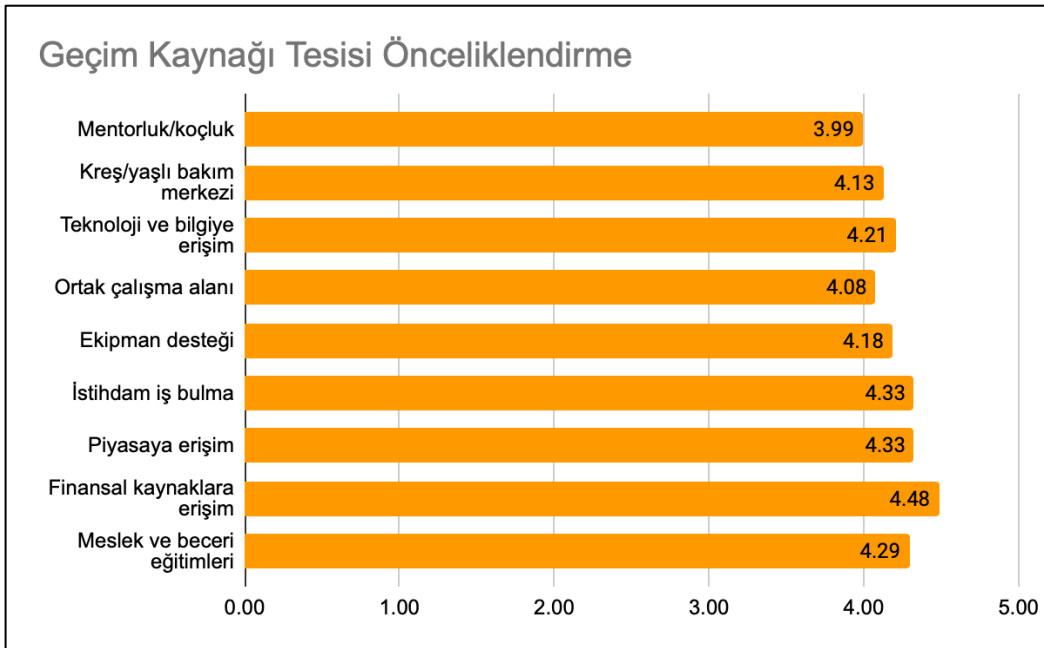
İlçe Adı	Birebir Görüşme Sayıları				Anket Katılımcı Sayısı
	Kamu	STK	İşletme	Toplam Kişi	
Hassa	5	1	2	8	7
Belen	2	-	3	5	1
Kırıkhan	1	1	3	5	10
Reyhanlı	-	1	21	22	18
Samandağ	0	-	16	16	18
Defne	3	-	2	5	26
Antakya	1	4	-	5	26
Yayladağı	2	-	1	6	10
Dört Yol	1	-	3	4	1
Erzin	-	-	8	8	1
Arsuz	-	-	-	-	2
TOPLAM:				84	120

Tablo 1. Hatay'da Gerçekleştirilen Görüşme ve Anket Sayıları

Aşağıda yer verilen ilçe notlarında yalnızca ankete katılımın en fazla olduğu ve önemli çıktıları olabilecek bazı ilçelerin anket sonuçları detaylı olarak verilmiştir. Hem birebir görüşmelerde hem anketlerde, katılımcıların tamamı ortak üretim tesislerinin gerekliliğini belirtmiştir.

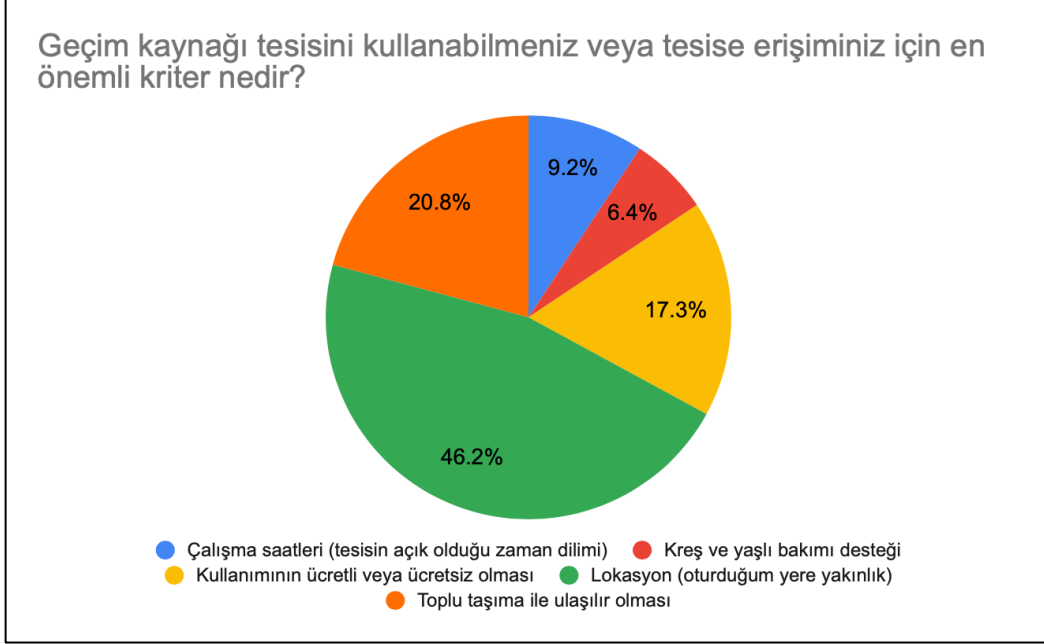

Görüşme ve ankete katılan kişilerin tamamı ortak üretim tesislerinin gerekli olduğunu seçmiştir. Bu seçim bağlamında, olası bir ortak tesisin hangi konularda ihtiyaç alanlarını önceliklendirilmesi gerektiği ile ilgili soruya katılımcılar finansal kaynaklara erişimi önceliklendirmişlerdir. Bunu istihdam, piyasaya erişim ve meslek ve beceri eğitimleri takip etmektedir. Tabloya bakıldığında isteklerin daha çok finansa erişim, istihdam, piyasaya erişime ve yetkinlik kazanımına yoğunlaştığı belirtilebilir.

Grafik 1. Geçim Kaynağı Tesisi Önceliklendirme (Hatay, Genel, Ağırlıklandırılmış)

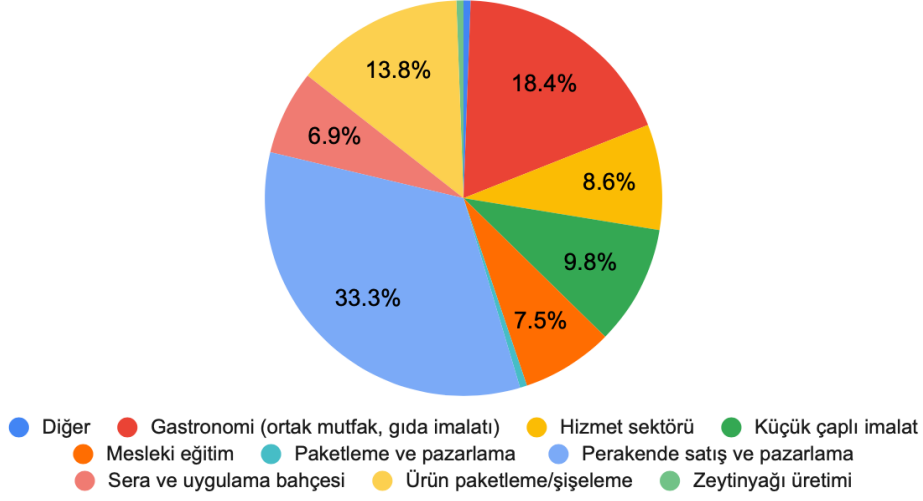
Katılımcılar ayrıca olası bir tesise erişimle alakalı kriter olarak öncelikle merkezin lokasyonunu koymuşlardır. Bunu ulaşılabilirlik ve kullanımın ücretli olup olmaması konuları takip etmektedir.

Grafik 2. Geçim Kaynağı Tesisine Erişim Kriterleri (Hatay, Genel)

Katılımcılara ayrıca ortak üretim tesisi niteliğinde bir geçim kaynağı tesisi kurulması durumunda bu tesisi hangi alanlara hizmet edebileceği sorulmuştur. İlk sırada perakende satış ve pazarlama konusu öne çıkmakta, bunu gastronomi temelli gıda imalatı takip etmektedir. Görüşmelerde de tarımsal üretimde yöreye özgü lezzetlerin üretim ve pazarlamasının öne çıkması bunu onaylamaktadır. Küçük çaplı imalat ve hizmet sektörü de yine öne çıkan alanlar arasındadır.

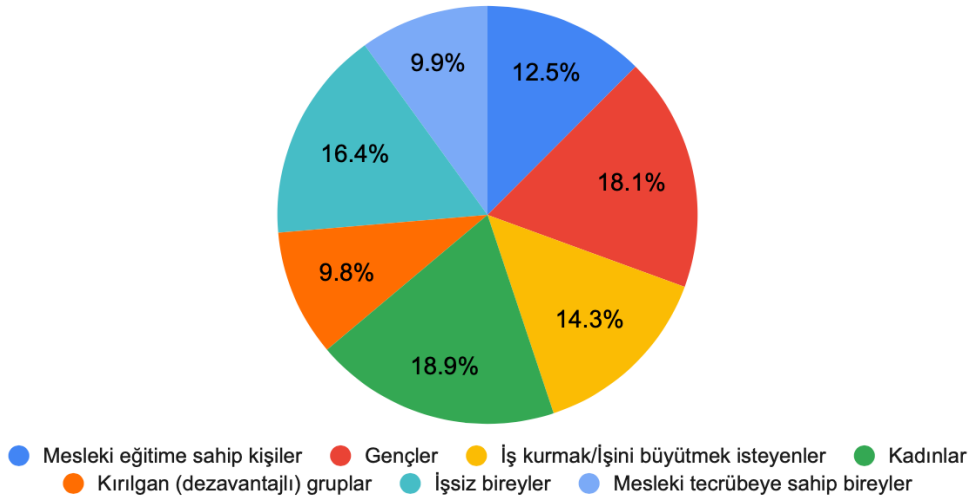
Ortak üretim tesisi niteliğinde bir geçim kaynağı tesisi kurulması durumunda, bu tesis hangi alanda hizmet sağlamalıdır?

Grafik 3. Ortak Üretim Tesisi Hizmet Alanı Tercihleri (Hatay, Genel)

Katılımcılar son olarak, kurulacak bir tesisin öncelik vermesi gereken hedef kitle seçiminde özellikle kadınların ve gençlerin faydalanmasına yönelik tesisleri önceliklendirmişlerdir. Bunu işsiz bireyler ve iş kurmak isteyen/işini büyütmek isteyen bireylerin takip ediyor olması da bölgedeki insan gücünün bu tesislere duyduğu ihtiyacı göz önüne sermektedir.

Geçim kaynağı tesisi kimlere öncelik vermelidir? Öncelikli gördüğünüz birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

Grafik 4. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Hatay, Genel)

Aşağıda Hatay içinde ziyaret edilen ilçelerle ilgili detaylı çıkarımlar ve sonuçlar sunulmaktadır. Hedeflenen ilçelerdeki kurum/paydaş görüşmeleri öncesi şehir ölçeğinde faaliyet gösteren aşağıdaki kurumlar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ziyaret programı, il düzeyinde faaliyet gösteren aşağıdaki kurumlar ile başlatılarak, ilçelerdeki ilgili kurumların/paydaşların iletişim bilgileri elde edilmiş ve ilçe programları/randevuları için destek alınmıştır.

Kurum Türü	SEECO İlişkisi	Kişi Sayısı
İl Tarım Müdürlüğü	1. Kadın ve Genç Çiftçiler, Tarım İşletmeleri, Tarım Bakanlığına bağlı kooperatifler ve kadın-genç ortakları 2. İşletme Ruhsatı - Gıda Üretim İzin Belgesi alan kayıtlı kadın-genç (yerel/Suriye) işletme bilgileri 3. Bölgenin ve ilçelerin tarım ve gıda sektörlerindeki ihtiyaç analizi bilgisi, planlar, yürütülen faaliyetler 4. İlçe Tarım Müdürlüklerine erişim (ilçe ziyareti programlarına dahil edilmesi)	5
Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Aile ve Sosyal Hizmetler destekleri alan/yararlanan kadın ve gençler. İl Müdürlüğü Kadın Kooperatifleri Birimi Kadın Kooperatifleri İşbirliği Platformu	4
Ticaret İl Müdürlüğü	Ticaret İl Müdürlüğüne kayıtlı yasal Suriyeli/yerel - genç/kadın işletme bilgileri. İşletmelerin mali müşavirlerine erişim. Koop-Des programından yararlanan işletmelere erişim.	2
İŞKUR İl Müdürlüğü	Hatay'da İŞKUR'a kayıtlı iş ve eleman arayan Suriyeli/yerel - genç/kadın kişi ve işletme bilgileri.	1
Hatay Büyükşehir Belediyesi	Yerel ve Suriyeli, genç/kadın işletmelere/girişimlere yönelik destek programları Kadın ve Genç Çalışmaları Birimleri İşletme İştirakler Daire Başkanlığı	3
Hatay Valiliği	Valilik faaliyet programları ve kısa-orta-uzun planlar bilgisi İlçelerdeki mülki amirlere ve ilçe müdürlerine erişim. (ilçe ziyareti programlarına dahil edilmesi) Valilik proje biriminin çalışmaları	2

Tablo 2. Hatay il ölçeğinde ziyaret edilen kurumlar

Ziyaret programlarında öncelikli bölgeler/ilçeler için alınan öneriler ve kısıtlı kaynakların verimli değerlendirilmesi doğrultusunda aşağıdaki ilçe/bölge öncelikli sıralaması belirlenmiştir.

Ziyaret tarihlerinin yerel seçim süreci ile çakışması nedeni ile yerel yönetimlerin (belediyeler, muhtarlar, meclis üyeleri) çoğu ile görüşme yapılamamıştır. Bunun yerine, yerel yönetimlerin çalışmaları hakkında da bilgi sahibi olan Kaymakamlıklar ve ilçe müdürlükleri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kurumlar ile yapılan görüşmeler ve ziyaret programları ile bağlantılı olarak ilçedeki kadın kooperatifleri, tarım kooperatifleri, ticaret odası, esnaf odası, ticaret borsası, meslek odası, STK., vb. kurumlar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu görüşmelere, kurum yetkililerine SEECO programı ile ilgili bilgilendirme yapılarak başlanmaktadır. Bu kişilerle demografi bilgileri almak üzere kurgulanmış soruların dışında 10 soru içeren anket paylaşılmıştır. Diğer detaylı anket ise yetkililer ile paylaşılarak ilçedeki hedef kitleye ulaştırılması konusunda destek talep edilmiş ve uygun görülmüştür. Aşağıdaki tabloda birebir görüşmeler ve çevrimiçi anketler ile ulaşılan kişi ve kurumlara ilişkin genel bir bakış sunulmuştur.

Aşağıda ilçe bazında sunulan raporda birebir görüşmelerde alınan uzman notları ve söz konusu anket sonuçları anlamlı sonuçlar elde edilen ilçeler için ayrı ayrı paylaşılmıştır.

Belen

Belen ilçesinde toplamda 5 farklı kişi/kurum ile birebir görüşme gerçekleştirilmiştir. Belen Kaymakamlığı, Belen İlçe Tarım Müdürlüğü ve Belen'deki 3 kadın kooperatifi ile görüşülmüştür.

Kaymakamlık ile yapılan görüşmelerde ilçenin temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi ve güçlendirilmesi gerektiği vurgulanmış, ilçede 1.200'den fazla kayıtlı çiftçi bulunduğu öğrenilmiştir. Bölgeye has olan (özellikle Benlidere bölgesindeki) iri alıç meyvesine son dönem talep artmıştır. Alıç meyvesinin raf ömrünün kısa olması nedeni ile üretici, ürünlerini hızla elden çıkarmak zorunda kalmakta ve hedeflediği satış fiyatını yakalayamamaktadır. Alıç üreticileri için ortak bir soğuk hava deposunun bu anlamda bölgeye önemli katkı sunacağı değerlendirilmiştir. Söz konusu depoya entegre şekilde alıç işleme tesisinin de olması oldukça kritiktir. Böylece alıç meyvesinden katma değerli ürünler (alıç sirkesi, marmelatı, vs.) üretebilecektir.

İlçenin dağlık ve ormanlık yapısının butik turistik tesisler için avantaj sağlayacağı belirtilmiştir. Kaymakamlık, doğa manzarasına sahip böyle bir alanı seyir terası haline getirmiştir. Şehirde ve ilçede artan yaşlı nüfus için yaşlı rehabilitasyon ve bakım merkezlerine de ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Kaymakamlığın işlettiği söz konusu seyir terasına böyle bir yaşlı bakım ve rehabilitasyon merkezinin kazandırılabilceği, bunun işletmesini de bir kadın kooperatifinin yapabileceği değerlendirilmiştir.

İlçe Tarım Müdürlüğü ile yapılan görüşmelerde, bölgeye has olan iri alıça ek olarak üretimi yaygın olan Trabzon hurması için de bir kurutma ve işleme tesisi ihtiyacı olduğu belirtilmiştir. Her iki ürünün de pazardaki değerinin ve ürün farkındalığının yüksek olduğu ifade edilmiştir. Yine bölgede zeytinliklerin çok olduğu, zeytinyağı fabrikasının da olduğu ancak salamura tesisi olmadığı belirtilmiş ve bölgenin önemli bir ihtiyacı olarak değerlendirilmiştir.

Bölgedeki S.S. Belen 6 Şubat Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi, S.S. Belen Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi ve S.S. Belen Üreten Eller Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi ile yapılan görüşmelerde her üç kooperatifin de kadın üreticilerle bölgedeki tarımsal ürünleri işleyip katma-değerli ve paketli ürünlere dönüştürüp pazarlayarak geçim kaynaklarını iyileştirmeyi hedeflediği öğrenilmiştir. Başlıca üretim kalemleri; zeytinyağı, kırma yeşil zeytin, domates salçası, kömbe, nar ekşisi, sirke ve reçel çeşitleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu kooperatiflerin soğuk hava deposu, ortak dolun-ambalajlama-etiketleme tesisi ihtiyacı konusunda fikir birliği halinde olduğu görülmüştür. Kooperatifler ayrıca kurumsal kapasitelerini ve pazarlamalarını geliştirecek eğitim ve danışmanlık ihtiyaçlarını da belirtmişlerdir.

Belen 6 Şubat Kadın Kooperatifi, depremde sonra Valilik desteği ile kurulmuştur. Diğer kadın kooperatiflerinden ayrı olarak paketleme ve lojistik faaliyetleri yürütmektedir. Valiliğin projesi olan ve Hatay'daki kadın kooperatiflerinin B2B ve B2C ortak satış platformu olarak geliştirilen HayatHatay.Com e-ticaret platformunun yönetimi, sipariş-tedarik yönetimi ve lojistiği bu kooperatif tarafından yürütölmektedir. HayatHatay.Com kurulduktan sonra kısa sürede çok ilgi görmüş, B2C satışları 600 adet/gün ortalamaya gelmiş ve artmaya da devam etmektedir. Migros, Şok, BİM gibi ulusal marketlere düzenli satışlar başlamıştır. Merkezden şu an 30'a yakın kadın kooperatifi ve 12 tarımsal kalkınma kooperatifi yararlanmaktadır. Söz konusu merkezin kapasitesinin geliştirilmesi için Kadın Kooperatiflerinden alınan ürünlere yönelik ortak ambalajlama, etiketleme ve paketleme tesisine

ihtiyaç olduğu görüşmelerde dile getirilmiştir. Valilik ile yapılan görüşmede de söz konusu ortak tesis ihtiyacı özellikle vurgulanmıştır.

Hassa

Hassa ilçesinde aşağıda belirtilen 5 kurumdan 8 kişiyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Hassa-Kırıkhan Sanayi ve Ticaret Odası, İlçe Tarım Müdürlüğü ve 3 kooperatif ile görüşülmüştür.

Ticaret ve Sanayi Odası ile yapılan görüşmede ilçedeki işletmelerin kayıtlı olduğu sanayi ve ticaret odasının yetki-sorumluluk alanının Hassa ve Kırıkhan ilçeleri olup istisnai bir durum olarak ünvanında her iki ilçenin ismi yer aldığı öğrenilmiştir. Hassa ilçesinde Ticaret Odasına bağlı yaklaşık 650 işletme bulunmaktadır. Bunların arasında Suriyeli işletme sayısı 15 civarındadır. İlçenin en önemli geçim kaynakları sebze-meyve üretimi ve hayvancılıktır.

Bölgedeki en önemli tarımsal üretimin üzüm üzerine yoğunlaştığı görüşmelerde ifade edilmiş, Hassa ilçesinin Hatay ilindeki üzüm üretiminin %95'ini karşıladığı belirtilmiştir (ilçede yaklaşık 50 bin dekar üzüm bağı olduğu bilgisi verilmiştir). Horoz Karası olarak isimlendirilen üzüm türünün kendine has bir aroması olduğu, bölgedeki üzümü işleyerek pekmez, kuru üzüm, pestil ve sucuk üretimi yapan işletmeler bulunduğu, üreticinin en büyük probleminin ise tüccarlar tarafından belirlenen alım fiyatlarının düşüklüğü olduğu ifade edilmiştir. Üreticilerin pazarlık gücünü artırmaları için soğuk hava deposuna ve üzümü katma değerli ürüne dönüştürecek (üzüm suyu, üzüm çekirdeği ekstraktı vs.) iş modellerine ve tesislere ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Üzüm dışındaki diğer önemli tarımsal üretimler incir, pirinç (Derviş Pirinci) ve zeytindir. Bölgede zeytinyağı sıkım tesisinin yeterli sayıda ve ihtiyacı karşılayacak kadar olduğu, ancak zeytini işleyecek tesis bulunmadığı belirtilmiştir. Benzer şekilde bölgede incir işleme tesisi de bulunmadığı öğrenilmiştir.

İlçe Tarım Müdürlüğü ile yapılan görüşmede de üzümün bölge için önemine vurgu yapılmıştır. Pekmez üretiminde, üreticilerin (geleneksel) yüzlerce yıldır yapıldığı gibi toprak ile mayalama yaptıklarını ve bunun da ürünü benzersiz hale getirdiği belirtilmiştir. Bölgede hayvancılığın da giderek gelişmekte olduğu ancak üreticilerin süt alım firmaları ile alım fiyatı konusunda problem yaşadıkları belirtilmiştir. Ortak bir süt işleme (yoğurt, peynir, vs.) tesisine ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır.

Bölgedeki yoğun tarım faaliyeti ile birlikte tarım makinaları ve ekipmanları üreten imalatçı firmalar da bulunduğu öğrenilmiş, bu firmaların da ürün geliştirme ve pazarlama konularında desteğe ihtiyaçları bulunduğu belirtilmiştir.

Bölgede yer alan S.S. Hassa Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi, S.S. Hassa Zeytin Dalı Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi ve Hassa Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ile yapılan görüşmelerde farklı ürün gamları ve bunlara yönelik ihtiyaçlar üzerinde durulmuştur. Kooperatiflerde özellikle ortak sorun olarak dikkat çekilen konuların başında evde yapılan pekmez, kuru üzüm, pestik gibi ürünler açısından kalite problemlerinin oluşabilmesi, üretilen ürünlerin paketlenme-ambalajlama ve pazarlama tarafında oluşan sıkıntılar gelmektedir. Özellikle paketlenme ve pazarlama konularında desteklenecek bir tesisin önemi vurgulanmıştır. Özellikle üzüm üretimi konusun ilçede yapılan yeni kazı çalışmalarında çıkarılan Geç Roma Dönemi'ne ait mozaiklerde üzüm hasadını anlatan figürlerin yer aldığı, bunun ürün hikayeleştirme ile markalaşma konusunda önemli bir potansiyele işaret ettiği katılımcılar tarafından değerlendirilmiştir. Deprem sonrası Hassa Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifinin mekanlarının yıkıldığı, Kaymakamlık tarafından verilen yerlerin de boyutu nedeniyle üretim kapasitesini düşürdüğu öğrenilmiştir. Zeytin Dalı Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi tarafından da markalaşma ve kurumsallaşma ile ilgili destek ihtiyacı belirtilmiştir.

Samandağ

Bilgilendirme ve Danışma Toplantısı

Samandağ ilçesinde aşağıda belirtilen 3 kurumdan 4 yetkili ile birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bölgede yer alan S.S. Vakıflı Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, S.S. Samandağ Kadın Girişimi Ürt. Paz. Kooperatifi ve S.S. Samandağ Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ile görüşülmüştür. Vakıflı Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ile yapılan görüşmede, dünyada Ermenistan dışındaki tek Ermeni mahallesi olan mahallenin Vakıflı köyü olduğu, köyde çok sayıda ve çeşitte meyve ağaçları ve endemik bitkiler yetiştiği, kooperatifin bu ürünleri köydeki kadın ortakları ile birlikte işlediği, öne çıkan ürünlerinin ise ceviz, bergamot (kebbet), turunç, incir ve kabak reçelleri, kekik salamurası, nar ekşisi olduğu öğrenilmiştir. Lojistik probleminden dolayı hammadde tedariginde zorluk yaşanıldığı öğrenilmiştir. Bölgede bir soğuk hava deposunun büyük katkı sunacağı belirtilmiştir. Yine bölgedeki çok çeşitli ve

sayıdaki meyveyi değerlendirebilmek için kurutma tesisi ihtiyaçlarının öncelikli olduğu ifade edilmiştir. Üretim dışında pazarlama ve ürün geliştirme konularında da desteğe ihtiyaçları vardır.

Samandağ Kadın Girişimi Ürt. Paz. Kooperatifi ile yapılan görüşmede, kooperatif tarafından hazırlanan ve belediyenin de ortak olduğu Gastronomi Köyü Projesinin, Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) tarafından desteklenen 25 bin proje arasından örnek proje seçilerek Tarım ve Orman Bakanı Prof. Dr. Vahit Kirişçi tarafından plakette ödüllendirildiği öğrenilmiştir. Depremden sonra kullanılmaz hale gelen GastroKöy'ü tekrar kullanıma açmaya çalıştıkları ancak finansmana erişim sorunu çekildiği öğrenilmiştir. Bir tesis konusunda GastroKöy'ün canlandırılmasına yönelik desteklerin kıymetli olacağı değerlendirilmiştir. Özellikle GastroKöy içinde yapılacak bir soğuk hava deposu ve kurutma tesisinin üretim kapasitelerini artıracaklığı belirtilmiş ve öncelikli olarak görüldüğü ifade edilmiştir. Ayrıca kurumsallaşma, pazarlama, ürün geliştirme konularında destekler ve eğitimler sunacak bir merkezin de varlığının kıymetli olacağı belirtilmiştir. Kooperatif ilçedeki 5 konteyner kentteki yerel ve Suriyeli kadınlar ile birlikte çalışmaktadır.

Samandağ Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ile yapılan görüşmede, kooperatifin 12 mahalle ve 31 köye sahip Samandağ ilçesinin tümüne hitap eden tek tarımsal kalkınma kooperatif olduğu öğrenilmiştir. Kooperatif depremden sonra pasif duruma düşmüş olup, bölgenin en çok üretilen tarım ürünü olan domatesi ve coğrafi işaretli Samandağ biberini çalışmak istemektedir. Domates için özel soslar ve biber için de turşu üretimine yönelik tesisin kıymetli olacağı belirtilmiştir. Ayrıca narenciye üreticilerine yönelik de ortak kullanım tesisine ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Diğer görüşmelere benzer şekilde burada da soğuk hava deposuna yönelik ihtiyacın altı çizilmiştir. Kooperatifin; kurumsal kapasitesini geliştirme, ürün geliştirme, pazarlama, dijitalleşme konularında da desteğe ihtiyacı olduğu ifade edilmiştir.

Odak Grup Görüşmeleri ve Potansiyel Faydalancı Anketleri

Toplantıya katılan kişilerden daha sonra hem kendilerinin hem de ilçe içinde bu tür tesisleri kullanma potansiyeli olan farklı faydalancıların doldurması için bir anket çalışması yapılmıştır. Toplamda 16 kişiyle (11 kadın, 5 erkek) anket çalışması yapılmıştır. Katılımcıların tamamı ortak geçim kaynağı ve üretime dayalı bir tesisin ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak, olası bir tesisin hangi alanlara öncelik vermesi gerektiği sorulduğunda, gıda üretimi konusu ilk sırada seçilmiştir. Küçük çaplı imalat

ve perakende satış pazarlama konusu bunu takip etmektedir. Tesisin odaklanması gereken ihtiyaç alanlarında ise piyasaya ve finansa erişim konuları en önde çıkarken, mesleki ve beceri eğitimleri bunları takip etmektedir.

Grafik 5-6. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Samandağ)

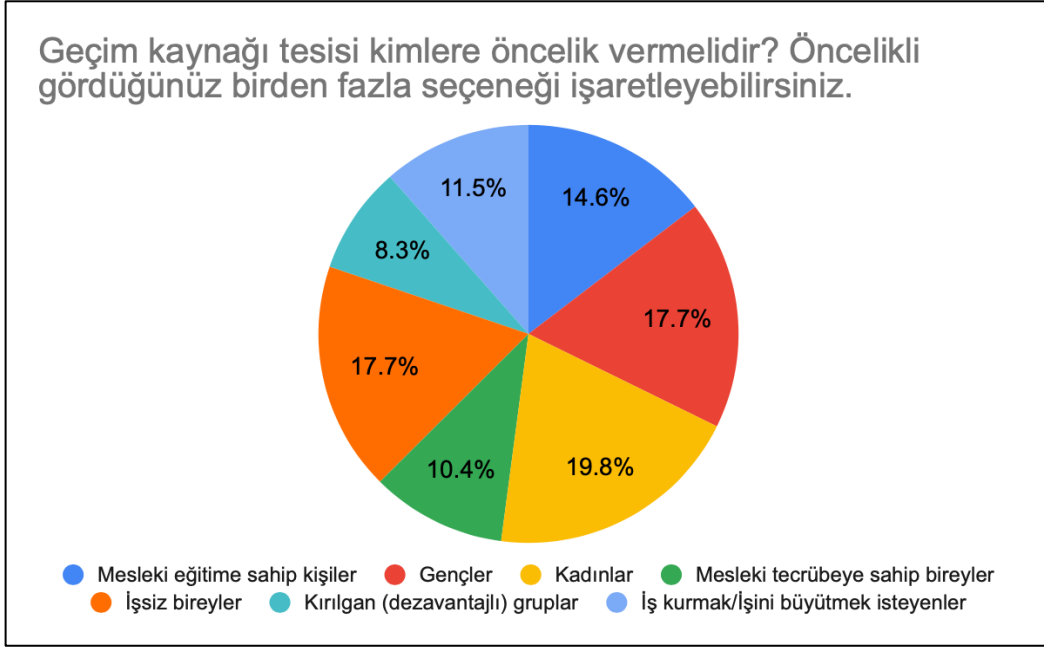
Katılımcılara ayrıca bu tür bir tesisin önündeki engeller ve riskler de sorulmuştur. Ayrıca tesise erişim için de kişilerin öncelikleri alınmıştır. İlk soruda katılımcılar yer tahsisi ve profesyonel yönetim ile

alakalı konuları önceliklendirirken, kullanım tarafında özellikle tesisin ulaşılabilir olması ve sonrasında da ücretli olup olmaması konusunda önceliklerini belirtmişlerdir.

Grafik 6-7. GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Samandağ)

Tesisin öncelik olarak hangi hedef grubu hedeflemesi gerektiğiyle ilgili soruya ise katılımcılar en fazla kadınlara ve gençlere vurgu yapmışlardır. Bu ikiliyi işsiz bireyler ve mesleki eğitime sahip kişiler takip etmektedir.

Grafik 8. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Samandağ)

Reyhanlı

Reyhanlı ilçesinde 2 kurumdan 3 yetkili ile ve ayrıca ilçede faaliyet gösteren 3 işletmedeki toplam 7 kişi ile birebir görüşme gerçekleştirilmiştir. Kurum olarak Reyhanlı Ticaret Odası ve Güçlendirme Kadınlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ile görüşölmüştür.

Reyhanlı Ticaret Odası ile yapılan görüşmede, ilçede nüfusun, deprem öncesi 400.000 civarında iken deprem sonrası tahmini olarak 270.000'lere düştüğü tespiti yapılmış, bu sayının %60 civarının da Geçici Koruma Altındaki Suriyeli bireylerden oluştuğu tespiti ifade edilmiştir. Mevcutta odaya kaydı olan 400 civarında Suriyeli işletmenin olduğu öğrenilmiştir. Bu işletmelerin %70'inin NACE kodunun 4690 (ithalat-ihracat) olduğu belirtilmiştir. Suriyeli işletmelerin büyük çoğunluğunun ticaret ile uğraştığı ve ticaret konusunda başarılı oldukları söylenmiştir.

Ekilebilir arazilerin büyük çoğunluğunda buğday ve tahıllar üretilmektedir. Bölgede az da olsa sebze-meyve tarımı, hayvancılık, tekstil ve tıbbi aromatik bitki üretimi konularında çalışan işletmeler bulunmaktadır. Bölgede soğuk hava deposuna ihtiyaç olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca yoğun buğday-tahıl üretimine yönelik ortak bir tesis potansiyelinin de yüksek olabileceği belirtilmiştir.

Güçlendirme Kadınlar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ile yapılan görüşmede Reyhanlı Belediyesi ve Tayvan Büyükelçiliğinin ortak projesi olan dünya vatandaşları Mesleki eğitim ve Toplum Merkezinin kurulduğu öğrenilmiştir.

Merkezin temel programı aşağıdaki noktaları kapsamaktadır:

- Çok amaçlı toplantı salonları,
- Sivil toplum kuruluşlarının aktivitelerini ağırlamak için yerler,
- Yerel sanatçılar için stüdyo, galeri ve işyerleri,
- İhtiyaç halinde kullanılmak için acil/geçici barınaklar,
- Yeni işletmeler ve işler üretmek için tasarım fabrikası,
- Seçkin yerel ürünler ve özel işletme sektörleri için işyerleri,
- Devlet daireleri ve tesisleri,
- Çocuklar, kadınlar ve engelliler için ortak alanlar ve
- Halka açık tesisler; tuvaletler, duş yerleri, mescit, abdest alma yerleri.

Kendi girişimcilik motivasyonları ile bir araya gelen Geçici Koruma altındaki Suriyeli Kadınlar Reyhanlı ilçesindeki Tayvan hükümeti tarafından kurulan bir yerleşkede Mektus, zahter, sürk, Arap mutfağına özgü yöresel yemekler, oruk, yaprak sarması, kömbe gibi yöresel ürünleri üretip satışını gerçekleştirmektedir. Yaklaşık 2000 Suriyeli kadınla çalışan topluluk temsilcisi toplantıda Belediye ile olan sözleşme tarihinin sonlandığını, üretim için bir fiziki alana ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

Bölgedeki işletmelerle yapılan görüşmelerde, ilçedeki pastane, market ve cep telefonu işletmesi olmak üzere 3 işyeri ziyaret edilmiş, gerek işletme sahibi gerekse çalışan Suriyeliler ile görüşülmüştür. Bölgede karşılaşılan en büyük zorluğun düşük gelir oranı ve yüksek kira oranları olduğu gözlemlenmiştir. İşletmeler ayrıca, ilçedeki Cilvegözü sınır kapısının da kapalı olmasının ilçedeki ticareti olumsuz etkilediğini, sınır kapısının tekrar faaliyete başlamasının oldukça önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Dörtyol

Dörtyol ilçesinde aşağıda belirtilen 2 kurumdan 4 yetkili ile birebir görüşme gerçekleştirilmiştir. Dörtyol Kaymakamlığı ve Dörtyol Narenciye Üreticileri Birliği ile görüşülmüştür.

Görüşmede, Dörtyol ilçesinin (çevre ilçeler de dahil) en önemli geçim kaynaklarından birisinin narenciye üretimi olduğu, özellikle 2023-2024 sezonunda yaşanan ihracat krizi nedeni ile narenciye üreticileri ve dolayısıyla bölgenin büyük zarar gördüğü, söz konusu krizin, narenciye üreticilerinin krizlere karşı dirençliliğinin geliştirilmesi gerekliliğini de ortaya koyduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla bölgenin en önemli ortak geçim kaynağı tesisi ihtiyacı olarak, narenciye ürünlerini, katma değerli ve raf ömrüne sahip ürünlere dönüştürecek bir ortak kullanım tesisi kurulması olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda Kaymakam, CIP ekibini söz konusu tesisin faaliyet alanları konusunda görüşülmesi için Dörtyol Narenciye Üreticileri Birliğine yönlendirmiştir. Narenciye Birliği ile yapılan görüşmede, narenciye ürünlerinin değerlendirilmesine yönelik, ortak geçim kaynağı tesisi önerileri öncelik sırasına göre aşağıda belirtilmektedir:

Sıkma meyve suyu tesisi: Raf ömrü uzun olan ve nektar olarak adlandırılan meyve sularının yatırım maliyetinin çok yüksek ve bu ürünlerde piyasa rekabetinin fazla olması nedeni ile küçük ölçekli bir tesis ile yapılabilecek olan, raf ömrü kısa ve cam şişeleme gerektiren doğal sıkma meyve suyu üretimi. Portakal ve mandalina suyu, içecek ürün olarak sunulabilecek iken, limon ve turunç suyu da ayrı hedef kitlesi olan bir ürün olabilir. Bölgede önceleri bir adet meyve suyu fabrikası vardı ancak iflas ederek kapatması nedeni ile bölgede bir meyve suyu tesisi bulunmamaktadır.

Reçel ve marmelat tesisi: Portakal-turunç kabuğu reçeli ve marmelatı tesisi ile raf ömrü oldukça uzun olan ve piyasada talep gören bu reçellerin bir avantajı da narenciye ürünlerinin kabuk ve posalarının kullanılmasıdır. Dolayısıyla yukarıdaki tesise entegre bir tesis olması işletme verimini artıracaktır. Bölgedeki kadın kooperatiflerinin de en çok satan ürünlerinden olan bu reçellerin, kapasite eksikliği nedeni ile üretimi sınırlıdır. Dolayısıyla söz konusu tesisten hem narenciye üreticileri hem de kadın kooperatifleri yararlanabilecektir.

Narenciye kurutma tesisi: Portakal ve mandalina kurutmaları da piyasada oldukça ilgi görmektedir. Bölgedeki kadın kooperatifleri küçük ölçekte kurutma yapmaktadır. Ayrıca bu kurutmalar, çikolata kaplama gibi basit prosesler ile daha katma değerli ürünlere dönüştürülebilmektedir.

Narenciye granül tesisi: Limon, turunç, portakal kabuklarındaki etken maddeler, gıda ve kimya sektöründe (aroma verici, renklendirici, gıda takviyesi, ilaç, kozmetik, vs.) toz/granül ürün olarak talep görmektedir. Söz konusu ürünlerin potansiyel tedarikçi firmalarının bir kısmı bölgedeki organize sanayilerde yer almaktadır.

Yayladağı

Yayladağı ilçesinde aşağıda belirtilen 4 kurum yetkilisi ile birebir görüşme gerçekleştirilmiştir. Yayladağı İlçe Tarım Müdürlüğü, Ayışığı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi, Yayladağı Belediyesi ve Yayladağı Kadın Kooperatifi ile görüşülmüştür.

İlçe Tarım Müdürlüğü ile yapılan görüşmede yaklaşık 400 tarımsal işletmeden 20'sinin Suriyeli işletme olduğu öğrenilmiştir. Suriyeli işletmeler ve Suriyeli tarım emekçileri mantar ve çilekte kümelenmişlerdir. Gıda üretimi yapan işletmelerde ise tahin-helva üretiminde Suriyeli kümelenmesi vardır.

Yayladağı ilçesinde ve çevre ilçelerde; defne, adaçayı, sumak, limonlu melisa ve çeşitli tıbbi-aromatik bitkiler öne çıkan tarımsal üretimlerdir. İlçe tarım müdürlüğünce yılda 50 fidan olmak üzere toplam 150 çiftçiye fidan dağıtıldığı, Çatbaşı mahallesinde özellikle limonlu melisa çayı üretimine yoğunlaşıldığı öğrenilmiştir. Ayışığı, Hisarcık ve Kışlak mahallelerinde çilek, mantar ve safran üretiminde kümelenmeler olduğu, anılan bölgedeki kümelenmenin de kayıtlı yaklaşık 300 çiftçisiyle safran üretiminde Türkiye'de 2. sırada olduğu öğrenilmiştir.

Yoğun ormanlık alana sahip bölgede gittikçe işlevsizleşen orman konusunda tarımsal kalkınma kooperatifleri olduğu, orman ürünlerini işleyen işletme sayısı oldukça az olduğu, bölgede sadece 1 adet tesis bulunduğu (perlit tesisi) öğrenilmiş, orman ürünlerinden katma değerli ürün üreten ve pazarlayan ortak geçim kaynağı tesisi ihtiyacı tespit edilmiştir.

Ayrıca bir dönem Yayladağı ve çevre ilçelerde tütün üretimi yaygın temel geçim kaynağı iken azalma olsa da halen 1000'in üzerinde tütün üretici çiftçisi Yayladağı ilçe tarım müdürlüğüne kayıtlıdır. İlçede tütün üreticisi ortaklardan oluşan 2 adet faal kooperatif bulunmaktadır. Tütün üreticileri için ortak üretim-depolama ve pazarlama merkezi ihtiyacı görüşmede ifade edilmiştir.

Ayışığı Köyü Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ile yapılan görüşmede yoğun sumak ekimi ve üretimi üzerinde durulmuştur. Yayladağı Belediyesi ile yapılan görüşmede ise ilçe nüfusunun deprem sonrası ikiye katlanarak 80.000'e çıktığı, normalleşme süreci ile birlikte şu anda 60.000 civarında olduğu

öğrenilmiştir (ilçedeki Suriyeli nüfusu 10-15 bin civarı tahmin edilmektedir). İlçede eski tek el depoları olduğu, bir kısmı konteyner kentler ile kullanılmakta olup bir kısmının boş durduğu, bu kısımların ortak geçim kaynağı tesisi için olası bir mekan olabileceği değerlendirilmiştir. Bölgede ipek böcekçiliğini (sarı-ipek) güçlendirme projesi olduğu ve ipekböcekçiliğine destek sunabilecek bir ortak geçim kaynağı tesisinin kıymetli olacağı değerlendirilmiştir.

Yayladağı Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi ile yapılan görüşmede de odak alanlarının meyve kurutma (çilek, mantar, vs.), pestil, sirke, reçel, kuru reyhan, kuru melisa çayı, vb. ürünleri kapsadığı ve ticarileşme, kurumsal kapasite geliştirme, e-ticaret, pazarlama üzerine eğitimler ve markalaşma konusunda destek istediği öğrenilmiştir.

Erzin

Erzin ilçesinde S.S. Erzin Kadın Eli Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi yöneticileri ve ortakları ile birebir görüşme gerçekleştirilmiştir.

Kooperatifin 17 ortağı ve 3'ü GKAS olmak üzere 6 çalışanı bulunmaktadır. Kooperatif, ilçedeki tarımsal ürünleri katma değerli ürünlere dönüştürerek pazarlamakta, en çok portakal ve turuncu reçelleri satmaktadır. Kooperatifin, ICMPD'nin ENHANCER çağrısına yaptığı 196.000 Euro bütçeli, narenciye meyve suyu doğal sıkım ve reçel üretim tesisi başvurusu kabul edilmiş ve şu an sözleşme öncesi proje revizyonları yapılmaktadır. Dolayısıyla Dört yol ilçesinde öne çıkan tesis fikri Erzin'de de tespit edilmiştir.

Kooperatif ortakları arasında mozaik sanatçıları ve zanaatkarları bulunmaktadır. Söz konusu ortaklar tarafından ortak geçim kaynağı tesisi ihtiyacı ve önerisi olarak, "ortak mozaik işleme ve üretim tesisi" belirtilmiştir. Mozaik sanatı, şehir ölçeğinde bölgenin kadim özelliklerinden birisidir. Pek çok ulusal ve uluslararası kurumdan (oteller, showromlar, AVM'ler, salonlar, belediyeler, kamu kurumları, vs.) mimari/dekorasyon amaçlı mozaik üretimi için kooperatif ile iletişime geçmekte ancak kooperatif sınırlı kapasitesinden dolayı pek çok teklifi değerlendirememektedir. Mozaik sanatçıları/emekçileri için temel ihtiyaç; pek çok farklı renk ve özellikteki küçük taşların tasnif edileceği bir depo ve min. 300-400 m² kapalı çalışma alanı gereksinimidir. Aynı zamanda mozaik üretiminde gerekli pek çok

ekipmanın ve yardımcı malzemelerin de tesiste bulunmasının üretim kapasitesini artıracak ifade edilmiştir. Böyle bir tesis aynı zamanda bir eğitim tesisi olarak da işlev görebileceği değerlendirilmiştir.

Kırıkhan

Kırıkhan ilçesinde aşağıda belirtilen 2 kurumdan 4 yetkili ile birebir görüşme gerçekleştirilmiştir. Kırıkhan Kaymakamlığı ve Kırıkhan Kadın Kooperatifi ile görüşülmüştür.

Kırıkhan'da, kaymakamlık ile yapılan görüşmede ilçede tarım makinaları imalatçıları, hurdacılar ve marangozlar olmak üzere 3 ana kümelenme olduğu ve bu kümelenmelere yönelik ortak geçim kaynağı tesisi potansiyeli bulunduğu belirtilmiştir. S.S. Kırıkhan Kadın Girişimi Ürt. ve İşletme Kooperatifi ile yapılan görüşmede, kooperatifin özellikle coğrafi işaretli olan Kırıkhan kavunu ve havucunu çalışmak istediği öğrenilmiştir. Kooperatifin merkezi ve makinaları depremde zarar gördüğü için yeniden toparlanma sürecinde olduğu belirtilmiştir. Mevcutta kömbe, dut reçeli, çilek reçeli vb. ürünleri üretmektedir. Kırıkhan kavunu ve havucuna yönelik kurutma tesisinin bölgenin temel ihtiyacı olduğu, böyle bir tesisin gerek tarım üreticilerinin, gerekse ürünleri işleyecek kadın üreticilerin ortak ihtiyaçlarına cevap vereceği ifade edilmiştir. Ortak geçim kaynağı tesisinde, kurutma yöntemi olarak freeze-drying/dondurarak kurutma yönteminin kullanılması durumunda, pazarda avantaj yakalanacağı belirtilmiştir.

Defne

Defne ilçesinde aşağıda 2 kurumdan 4 yetkili ile birebir görüşme gerçekleştirilmiştir. Defne İlçe Tarım Müdürlüğü ve Defne Kadın Kooperatifi ile görüşülmüştür.

İlçe Tarım Müdürlüğü ile yapılan görüşmede, ilçede küçük ölçekli mantar üretiminde kümelenme başladığı öğrenilmiştir. Çadırda ve konteynerde üretimin yapılabilmesi, kar marjının yüksek olması ilgiyi artırmaktadır. Bölgede geçim kaynakları azalmış aileler mantar üretimine yönlendirilmektedir. Üretilen mantarların katma değerli ve uzun raf ömürlü ürünlere dönüştürülmesi için ortak geçim kaynağı tesisi ihtiyacı vardır. Bu tesiste mantar kurutma başta olmak üzere paketleme ve depolama hizmetleri de sunulabilir. Bölgenin eski geçim kaynağı olan ipek dokumacılığı da tekrar

canlanmaya başlamıştır. Bu potansiyele yönelik de içinde dokuma tezgahlarının yer alacağı bir ortak tesis, bölgedeki kadınların geçim kaynaklarını iyileştirecektir.

Defne Kadın Kooperatifi, yerelde üretilen pek çok tarımsal ürünü işleyerek kurutma, reçel, sos, pekmez ve kömbe üretimi yapmaktadır. Kooperatifin, ICMPPD'nin ENHANCER çağrısına yaptığı 198.000 Euro bütçeli, defne yağı sıkım ve defne yaprağı işleme tesisi başvurusu kabul edilmiş ve sözleşmesi imzalanmıştır. Kooperatif de, bölgedeki mantar üreticileri için ortak kullanım tesisi ihtiyacını tespit etmiştir. Kooperatif yetkilileri mantar üreticilerinin yarısından çoğunun kadın olmasını da avantaj olarak görmektedir.

Antakya

Bilgilendirme ve Danışma Toplantısı

Antakya ilçesinde aşağıda belirtilen 2 kurumdan 4 yetkili ile birebir görüşme gerçekleştirilmiştir. Antakya Kaymakamlığı ve Antakya Ticaret ve Sanayi Odası ile görüşülmüştür.

Kaymakamlık görüşmesinde doğrudan bir öneri gelmemekle birlikte, ortak geçim kaynağı tesisi için ilçeye katkısı olacak sektörel bir fırsat tespit edilirse, mekan tahsisi için Kaymakamlığın işbirliği yapacağı belirtilmiştir. Ticaret ve Sanayi Odası ile yapılan görüşmede ise Antakya'nın üretimleri çevre ilçelerde olan pek çok işletmenin de merkez adresi olduğu, bu nedenle ilçenin geçim kaynaklarının iyileştirilmesine yönelik müdahalelerin çevre ilçeleri de etkileyeceği, bölgedeki işletmelerin büyük çoğunluğunu gıda işletmelerinin oluşturduğu belirtilmiştir. Gıda işletmelerinin en önemli ortak sorunlarından birisi olarak Hatay ilinde bir gıda laboratuvarının olmaması verilmiştir. Özellikle ihracatçılar için kritik önemi olan laboratuvar işlemlerinin (pestisit gibi kalıntı tespitleri) yapılabilmesi için numuneler şu an Mersin ve Adana'daki laboratuvarlara gitmektedir. Benzer şekilde toprak analizleri de şu anda şehirde yapılamamaktadır. Bu nedenle gıda ve tarım firmalarının zaman ve para kaybına uğradıkları belirtilmiştir. Dolayısıyla öncelikli ortak ihtiyaç olarak, ortak bir laboratuvar işletmesi öne çıkmıştır.

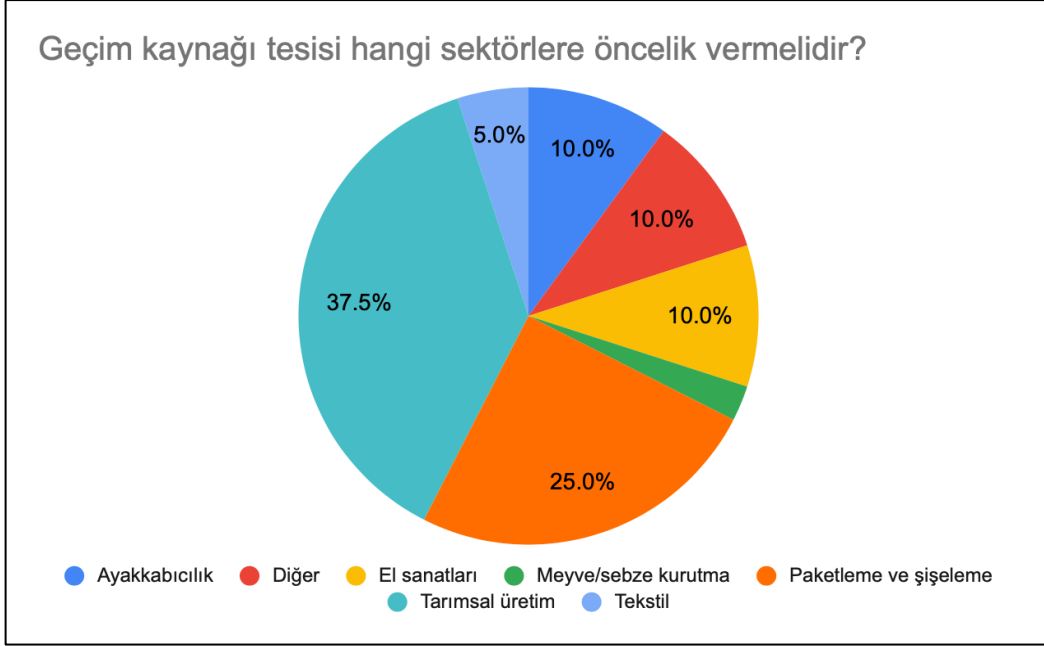
Buna ek olarak ilçede baharatçıların kümelenmesi mevcuttur. Bu sektörün öne çıkan ortak ihtiyacı ise paketleme ve ambalajlama tesisidir. Baharatçıların pek çoğunun paketleme yaptığı merkezleri ağır

hasar almıştır. Yeni işyerlerinin ise fiziki kısıtlamaları vardır. Bu nedenle kendi bünyelerinde paketleme-ambalajlama ve depolama yapacakları fiziki alanları yoktur. Tüm baharatçı işletmelerin faydalanabileceği ortak bir tesis, söz konusu işletmelerin ve çalışanların geçim kaynaklarını iyileştirecektir.

Odak Grup Görüşmeleri ve Potansiyel Faydalanıcı Anketleri

Toplantıya katılan kişilerden daha sonra hem kendilerinin hem de ilçe içinde bu tür tesisleri kullanma potansiyeli olan farklı faydalanıcıların doldurması için bir anket çalışması yapılmıştır. Toplamda 26 kişiyle (15 kadın, 11 erkek) anket çalışması yapılmıştır. Katılımcıların tamamı ortak geçim kaynağı ve üretime dayalı bir tesisin ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak, olası bir tesisin hangi alanlara öncelik vermesi gerektiği sorulduğunda, tarımsal üretim birinci sırayı alırken onu paketleme, ayakkabıcılık ve el sanatları takip etmektedir. Tesisin odaklanması gereken ihtiyaç alanlarında ise finansal kaynaklara ve piyasalara erişim en önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

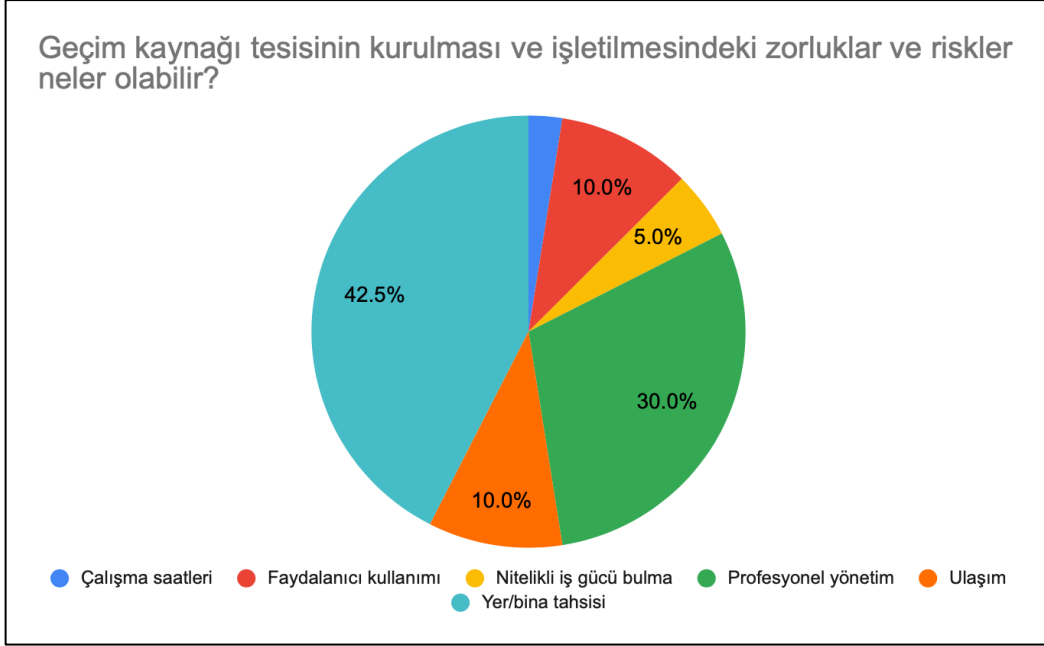
Grafik 9-10. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Antakya)

Katılımcılara ayrıca bu tür bir tesisin önündeki engeller ve riskler de sorulmuştur. Ayrıca tesise erişim için de kişilerin öncelikleri alınmıştır. İlk soruda katılımcılar yer tahsisi ve yönetim ile alakalı konuları önceliklendirirken, kullanım tarafında özellikle tesisin lokasyonunu ve kolay ulaşılabilir olması gibi konuları öne çıkarmışlardır.

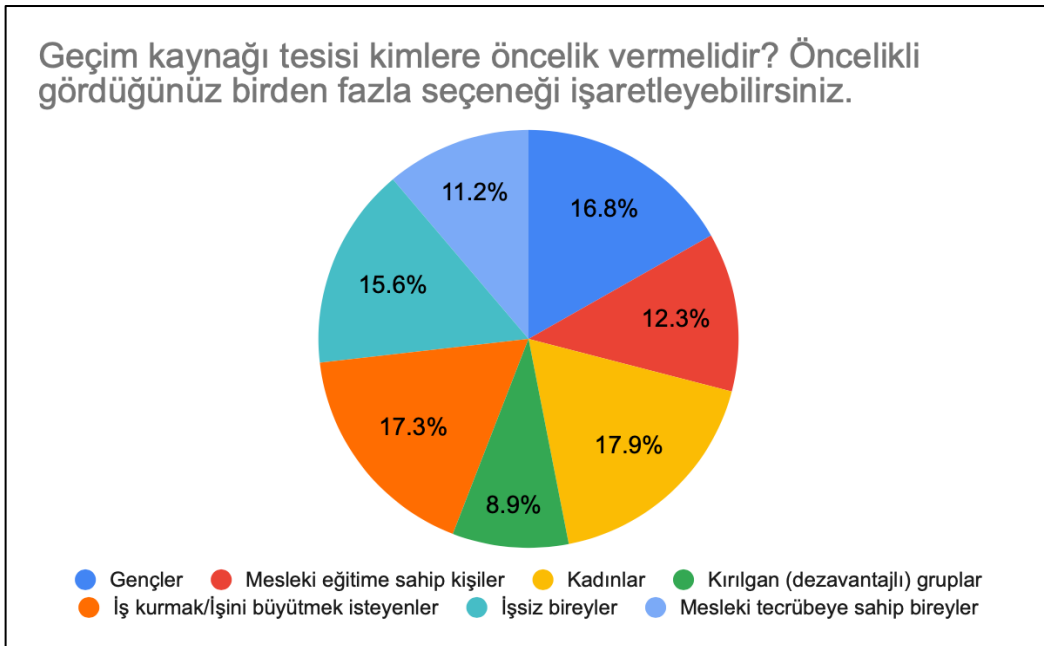

Funded by the European Union
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
ممول من الاتحاد الأوروبي

Grafik 11.12. GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Antakya)

Tesisin öncelik olarak hangi hedef grubu hedeflemesi gerektiğiyle ilgili soruya ise katılımcılar dengeli sonuçlar vermiştir. Kadınlar ve gençler ön sıralarda yer alırken, benzer oranlarda işsiz bireylerin ve iş kurmak ya da büyötmek isteyenlerin de önceliklendirildiği görölmektedir.

Grafik 13. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Antakya)

Osmaniye

Osmaniye’de halihazırda Merkez, Bahçe ve Düziçi ilçelerinde ortak geçim kaynağı tesislerine yönelik çalışmalar başlamıştır. Bu yüzden Ajans tarafından Kadirli, Sumbas ve Toprakkale ilçeleri önceliklendirilmiştir. CIP bu ilçelerde yaptığı toplantılarla bilgi toplamış ve buralarda potansiyel faydalanıcılarla yaptığı toplantılar ve anket sonuçlarını bu rapora yansıtmıştır. Osmaniye içinde toplam 72 kişiyle görüşülmüştür. Bu kişilerle demografi bilgileri almak üzere kurgulanmış soruların dışında 10 soru içeren bir de anket paylaşılmıştır. Bu kişilerin profillerini gösteren tablo aşağıda sunulmaktadır.

İlçe	Kadın	Genç	TC	GKAS
Merkez	9	4	24	1
Kadirli	11	13	29	0
Toprakkale	11	4	18	0
TOPLAM	31	21	71	1

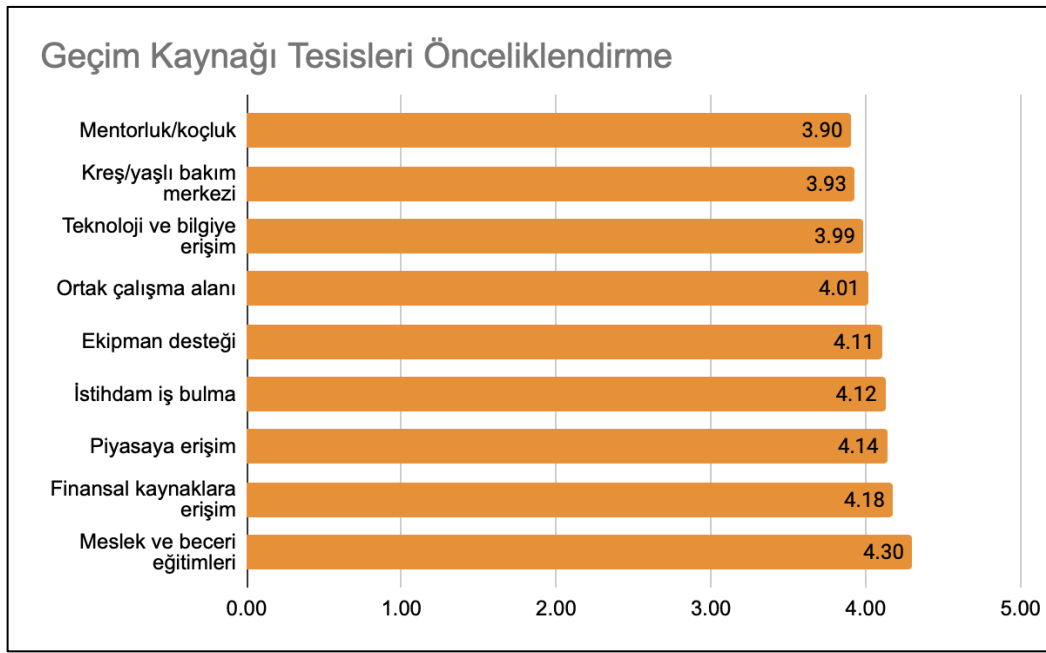
Tablo 3. Osmaniye’de Gerçekleştirilen Görüşme Sayıları

Buna ek olarak DOĞAKA tarafından belirlenen öncelikli ilçelerde ayrıca toplantılarla olası paydaşlar ve faydalanıcılar ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşme ve ankete katılan kişilerin tamamı ortak üretim tesislerinin gerekli olduğunu seçmiştir. Bu seçim bağlamında, olası bir ortak tesisin hangi konularda ihtiyaç alanlarını önceliklendirilmesi

gerektiği ile ilgili soruya katılımcılar ekseriyetle meslek ve beceri eğitimleri, finansal kaynaklara erişim ve piyasaya erişim seçeneklerini seçmişlerdir. Bunu takip eden seçimler ise istihdam, ekipman ve ortak çalışma alanlarına erişim olarak sıralanmıştır. Tabloya bakarak farklı öncelikler arasında büyük nceliklendirme farkları olmadığını, ancak daha pratik finansal erişimi kolaylaştıracak ya da bunu doğrudan sağlayan alanların en çok ilgiyi gördüğünü, ortak üretim ve istihdamı destekleyecek önceliklerin de hemen bu ilk grubu takip ettiği ifade edilebilir.

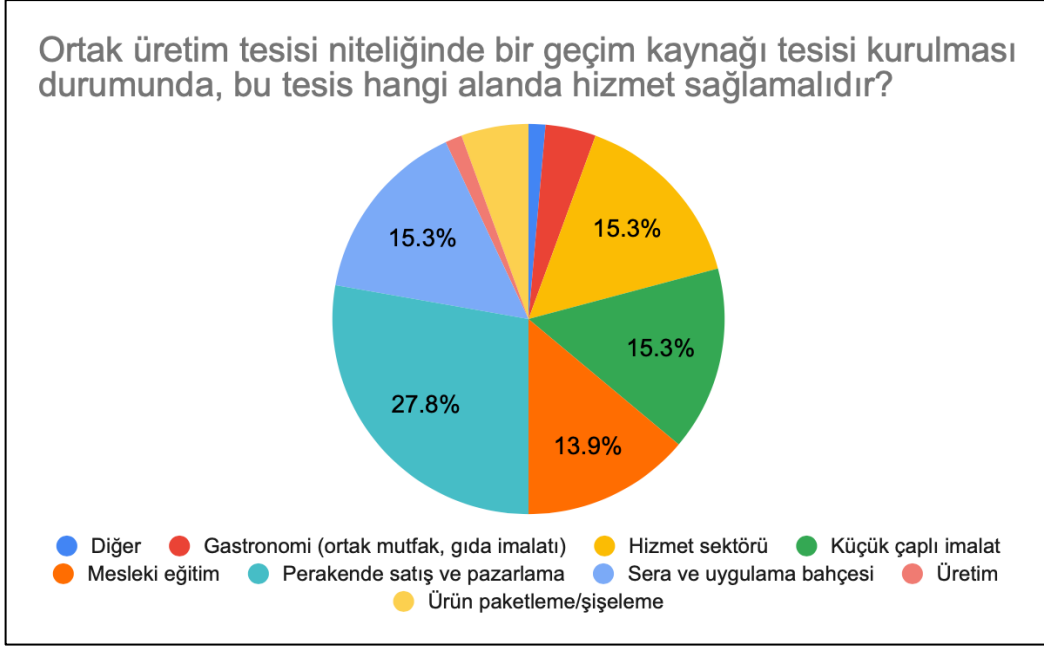
Grafik 14. Geçim Kaynağı Tesisi nceliklendirme (Osmaniye, Genel, Ağırlıklandırılmış)

Katılımcılar ayrıca olası bir tesise erişimle alakalı olarak kullanımın sürdürülebilir olması anlamında yaptıkları seçimlerde merkezin konumunu, toplu taşıma ile ulaşılabilir olmasını ve çalışma saatlerinin uygunluğunu nceliklendirmişlerdir. Kullanımın cretli olup olmaması da bunları takip eden önemli bir faktör olarak öne çıkmıştır.

Grafik 15. Geçim Kaynağı Tesisine Erişim Kriterleri (Osmaniye, Genel)

Katılımcılara son olarak ortak üretim tesisi niteliğinde bir geçim kaynağı tesisi kurulması durumunda bu tesisi hangi alanlara hizmet edebileceği sorulmuştur. Perakende satış ve pazarlama süreçlerini hızlandıracak servis ve hizmetlerin bu soruda öne çıktığı görülmüştür. Özellikle mevcut üretim süreçlerinin satış ve pazarlama faaliyetleri ile desteklenmesi gerektiği hususunun birçok katılımcı tarafından sözel olarak da dile getirildiği düşünöldüğünde, bu seçeneğin ilk sırada çıkması daha da anlam kazanmaktadır. Birbirine birebir aynı üç seçenek ilk sırayı takip etmektedir, sera üretimi, küçük çaplı imalat ve ürün paketleme. Hem tarım/gıda alanında hem de imalat alanında talep edilen destekleri vurgulaması anlamında bu iki seçenek de anlamlıdır. Ayrıca yine mevcut üretimin katma değerini artırması anlamında paketleme konusunun da önem arz ettiği görülmüştür.

Grafik 16. Ortak Üretim Tesisi Hizmet Alanı Tercihleri (Osmaniye, Genel)

Katılımcıların yarısından çoğu (40) kamu kurumlarından toplantılara katılım sağlarken kalan 32 tanesi de özel sektör, odalar ve STK'lar tarafından toplantıya katılım sağlamıştır.

Katılımcılar son olarak, kurulacak bir tesisin öncelik vermesi gereken hedef kitle seçiminde oldukça dengeli bir seçim yapmışlardır. Projenin hedefleriyle de örtüşen şekilde kadın ve gençler öncelikli hedef grubu olarak öne çıkmaktadır.

Grafik 17. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Osmaniye, Genel)

Aşağıdaki kısımlarda önceliklendirilen ilçeler ve bu ilçelerde öne çıkan alanlarla ilgili daha detaylı bilgiler sunulmaktadır.

Kadirli ve Sumbas

Bilgilendirme ve Danışma Toplantısı

Bilgilendirme toplantısı öncesi iki ilçenin yakın olması nedeniyle iki ilçe birleştirilerek bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Kadirli Kaymakamlığı ve Ticaret ve Sanayi Odası ile işbirliği halinde yapılan toplantıya 60 kişi katılım göstermiştir. Toplantıda katılımcılara sunum yapılarak proje amaçları, hedef grubu ve 2B Geçim Kaynakları Tesisleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Sunum sırasında katılımcılara geçim kaynağı tesislerinin nitelikleri açıklanmış, tesis örnekleri verilmiş ve bu konuda projeden hangi şartlar altında nasıl destek alabilecekleri anlatılmıştır.

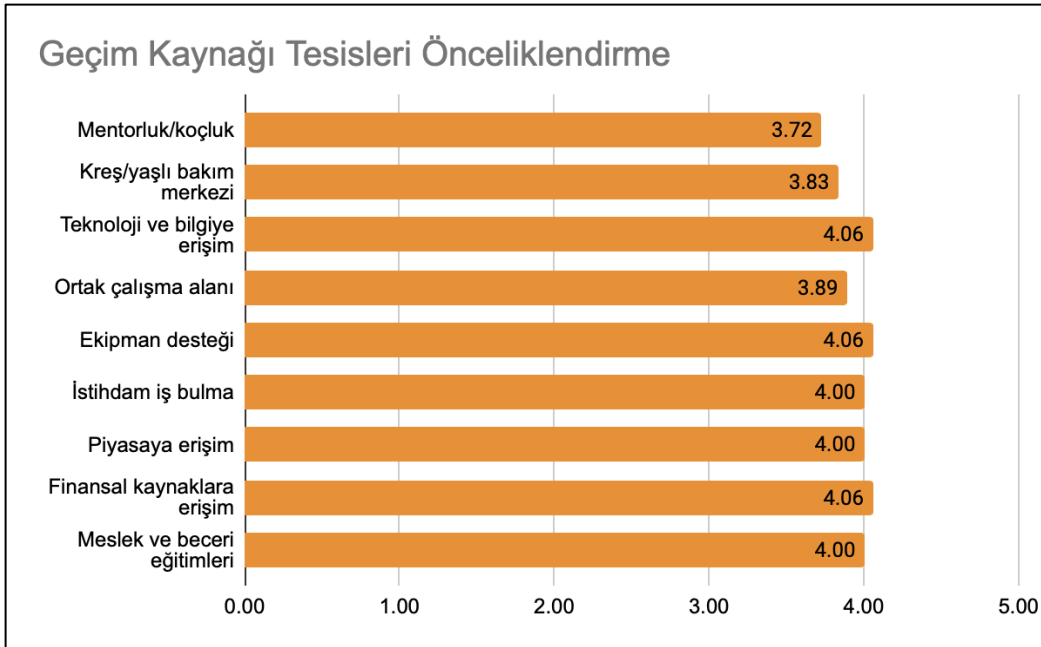
Sunum sonrasında katılımcılara, ilçelerinde kurulabilecek potansiyel bir tesisin hangi sektörlerle, önceliklere veya temalara hitap etmesi gerektiği konusunda fikirleri sorulmuştur. Bölgedeki genç nüfusun önemini vurgulayan katılımcılar, buna ek olarak özellikle bölgenin kültür sanat ve turizm potansiyeline vurgu yapmışlardır. Üretim anlamında domates, turp ve zeytin üretimi üzerinde durulmuş, bunlardan elde edilen şalgam ve salça gibi ürünlerin yerel ekonomideki önemine

değnilmiştir. Katılımcılar ayrıca OSB içinde kreş ve çocuk bakımı üzerine yerlerin sayısının artması gerektiğini, bu olursa kadın istihdamının OSB içinde artacağını belirtmişlerdir. Özetlemek gerekirse katılımcılar ilçede şu olası tesisleri önermişlerdir: zeytin üreticisini destekleyecek özellikle satış pazarlama odaklı bir tesis, bölgenin turizm potansiyeline dikkat çekerek hem turizm hem kültür edebiyat tarafında gençlerin eğitim alabilecekleri bir tesis, salça ve şalgam üretimine dair bir tesis, kreş/gündüz bakımevi (özellikle OSB içinde, kadınların çalışmasına destek olacak şekilde).

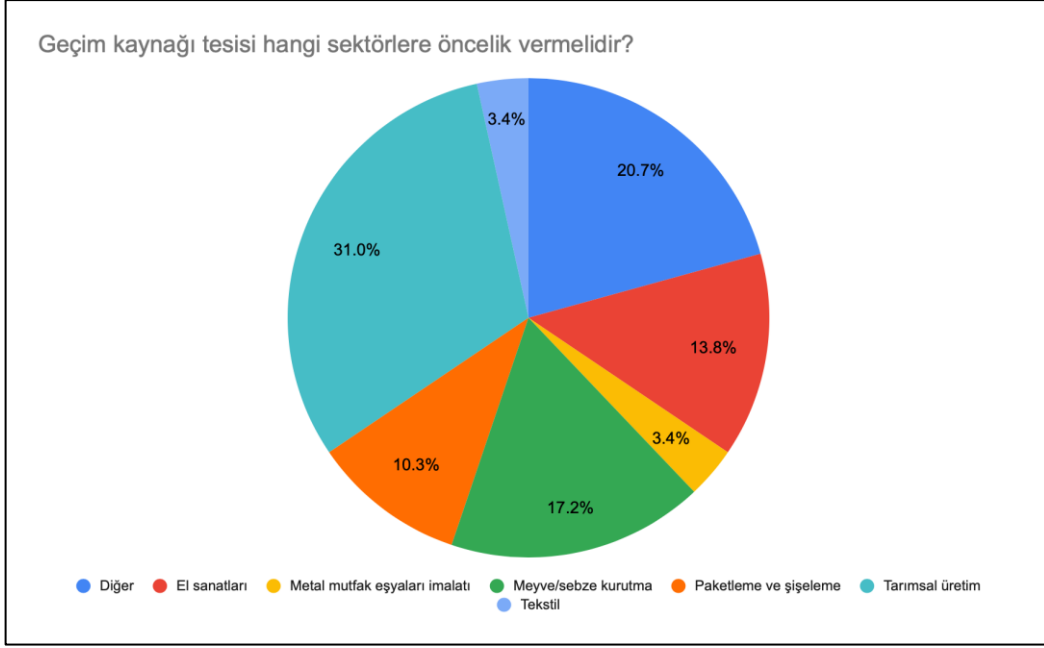
Odak Grup Görüşmeleri ve Potansiyel Faydalancı Anketleri

Toplantıya katılan kişilerden daha dar bir grupla daha sonra detay görüşmeler ve anket çalışması yapılmıştır. Toplamda Kadirli’de 29 kişiyle (11 kadın, 18 erkek) anket çalışması yapılmıştır. Katılımcıların tamamı ortak geçim kaynağı ve üretime dayalı bir tesisin ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak, olası bir tesisin hangi alanlara öncelik vermesi gerektiği sorulduğunda, katılımcılar tarımsal üretim, meyve sebze kurutma ve paketlenme konularını önceliklendirmişlerdir. Tesisin odaklanması gereken ihtiyaç alanlarında ise finansla erişim, teknoloji ve bilgiye erişim, ortak üretimi destekleyecek ekipman ve alt yapı desteği öne çıkan alanlar olarak belirlemiştir.

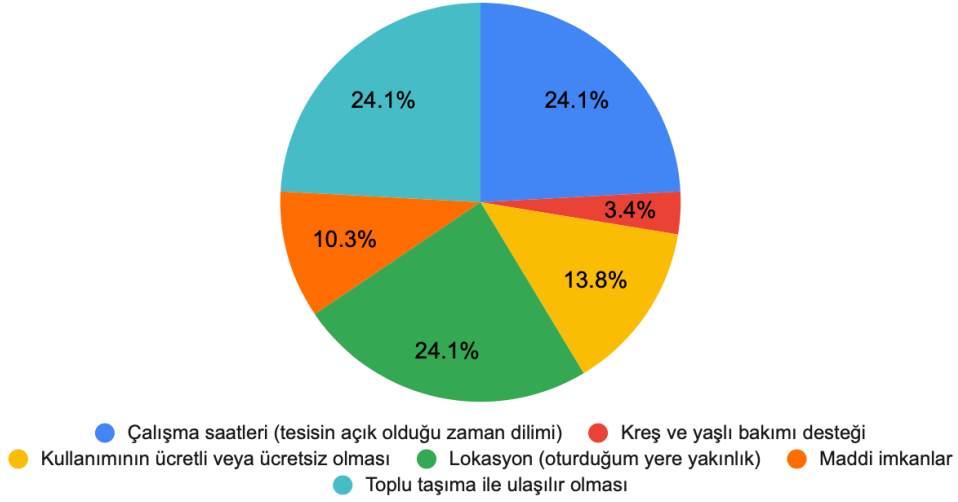
Funded by the European Union
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
ممول من الاتحاد الأوروبي

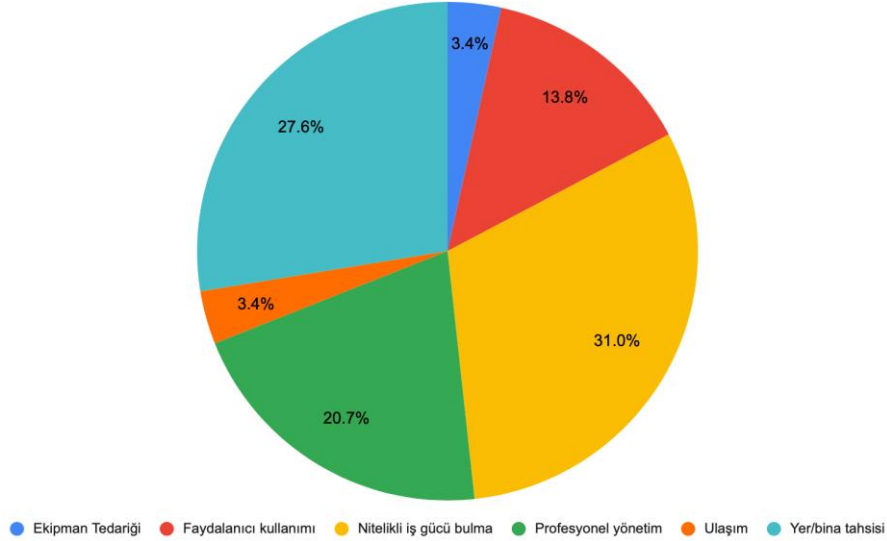
Grafik 18-19. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Kadirli)

Katılımcılara ayrıca bu tür bir tesisin önündeki engeller ve riskler de sorulmuştur. Ayrıca tesise erişim için de kişilerin öncelikleri alınmıştır. Bu iki soruya beraber bakıldığında, lokasyon çalışma saatleri ve merkeze yakın olması gibi etmenler kişiler için önceliklidir. Buna paralel olarak tesis önündeki en büyük zorluklardan birisi de yer/mekan tahsisi olarak ortaya çıkmıştır. Bunu takip eden nitelikli iş gücü ve profesyonel yönetim konuları da katılımcıların tesisin sürdürülebilirliğine verdiği önemi göstermektedir. Katılımcılar tesislerden en yüksek faydayı görmek açısından tesisin işleyiş, personel ve süreçlerinin iyi tanımlanması gerektiğini görüşmelerde de vurgulamıştır.

Geçim kaynağı tesisini kullanabilmeniz veya tesise erişiminiz için en önemli kriter nedir?

Geçim kaynağı tesisinin kurulması ve işletilmesindeki zorluklar ve riskler neler olabilir?

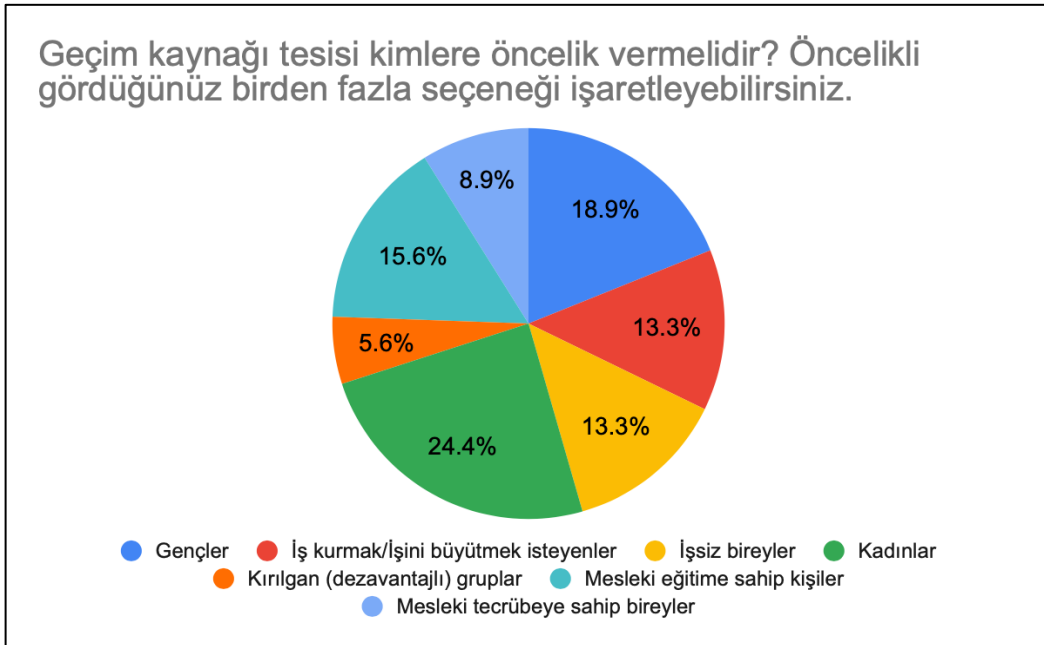
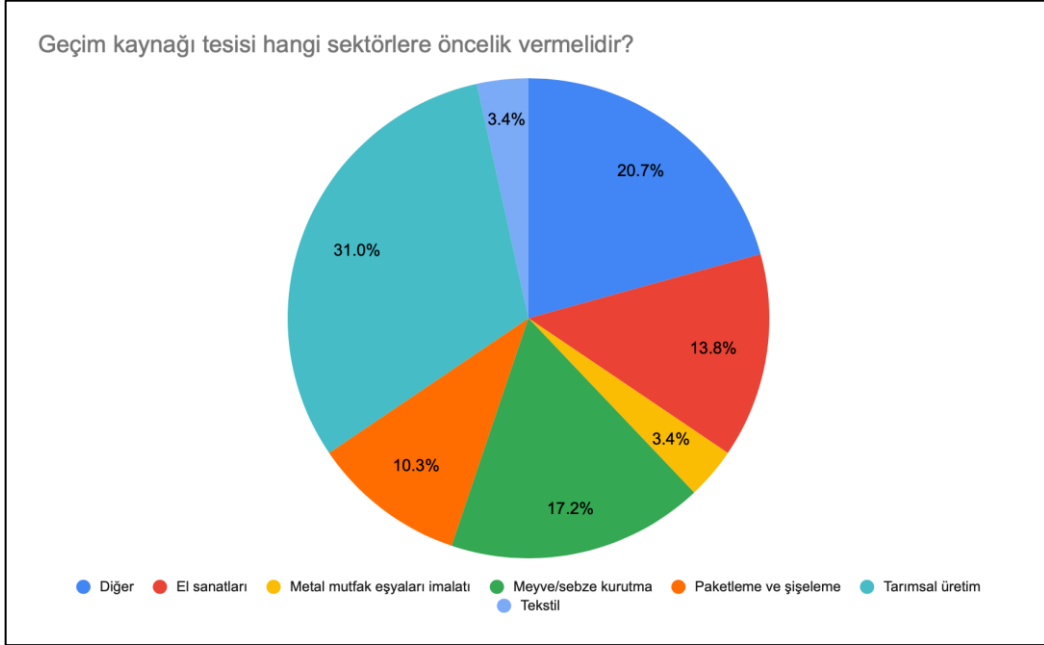

Grafik 20-21 GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Kadirli)

Tesisin öncelik olarak hangi hedef grubu hedeflemesi gerektiğiyle ilgili soruya ise katılımcılar kadın ve gençleri belirtmişlerdir. Ayrı ayrı bakıldığında fazla öne çıkmayan ama toplu bakıldığında toplamın yaklaşık %38'ini oluşturan mesleki tecrübeye/eğitime sahip ve işini kurmak/büyütmek isteyenler bir arada ele alındığında, merkezin üretime hevesli ve belli bir ön tecrübeye ve/veya motivasyona sahip kitleleri hedef alması istendiği anlaşılmaktadır.

Funded by the European Union
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
ممول من الاتحاد الأوروبي

Grafik 22-23. GK Sektör ve Hedef Kitle Öncelikleri

Özet olarak, katılımcıların odak alanları yukarıda belirtilen alanlarda, erişim ve kullanımın kolay olduğu, daha çok mesleki anlamda yeterliliği eğitim veya iş tecrübesiyle oluşmuş kişileri hedef alan, personel ve yönetsel olarak sürdürülebilir olan merkezler istediği, bu merkezlerin kadınlar ve gençleri önceliklendirmesi gerektiği, ilk kısımda belirtildiği gibi tarımsal üretime odaklanan ve

bölgede öne çıkan zeytin, domates, turp gibi ürünler ve bunlardan elde edilecek yan ürünleri önceliklendiren tesislere vurgu yaptıkları değerlendirilmiştir.

Toprakkale

Bilgilendirme ve Danışma Toplantısı

Toprakkale’de yapılan görüşmelerde toplamda 75 kişiye ulaşılmıştır. Toplantıda katılımcılara sunum yapılarak proje amaçları, hedef grubu ve 2B Geçim Kaynakları Tesisleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Sunum sırasında katılımcılara geçim kaynağı tesislerinin nitelikleri açıklanmış, tesis örnekleri verilmiş ve bu konuda projeden hangi şartlar altında nasıl destek alabilecekleri anlatılmıştır.

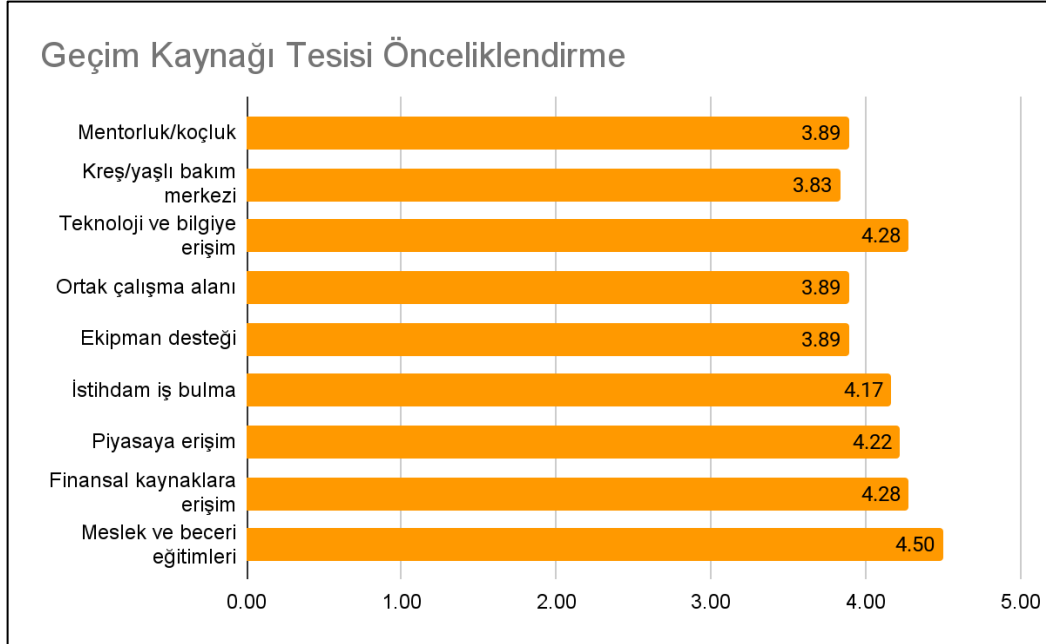
Sunum sonrasında katılımcılara, ilçelerinde kurulabilecek potansiyel bir tesisin hangi sektörlere, önceliklere veya temalara hitap etmesi gerektiği konusunda fikirleri sorulmuştur. Yapılan görüşmelerde ilçedeki genç nüfusa vurgu yapılmış, özellikle gençlerin öğrenme ve kendilerini geliştirme fırsatları sunabilecekleri merkezlerin eksikliğinden yola çıkılarak robotik kodlama, drone kullanma gibi günümüz dijital becerilerini öğrenebilecekleri bir merkez önerisi gelmiştir. Buna ek olarak bölgede narenciye, zeytin ve fıstık üretiminin öne çıktığı vurgulanmış, bu ürünlerin özellikle yan ve katma değeri yüksek yan ürünlerine yönelik (örneğin narenciye, portakal, limon çiçeklerinden parfüm ya da sabun yapımı gibi) üretimi destekleyecek merkezlerin kurulumu önerilmiştir. Yine katılımcılar ilçede iki adet cezaevi olduğuna ve buralarda kişilerin topluma kazandırılması adına üretim yapıldığına dikkat çekmiş, bu üretim desteğinin artırılmasına yönelik bir merkez olabileceği ifade edilmiştir. Bunlara ek olarak özellikle kadınların evde ürettikleri gıda ürünlerinin satış ve pazarlamasını destekleyecek bir merkez, büyük miktarlarda elde edilen narenciye ürünlerinin sürdürülebilirliğini sağlamak üzere sıkım tesisi, sosyal satın almayı destekleyecek özellikle gıda alanında üretimi destekleyecek merkezler önerilmiştir. Bunlara ek olarak bir dönem ilçede OSB içindeki firmaların iş kıyafetlerinin kadınlar tarafından üretilmesine yönelik bir merkez kurulduğu ancak desteğin devamı gelmediğinden istihdam yaratmakta zorlanıldığı ve projenin yarıda kaldığı öğrenilmiştir. Sosyal satın almayla desteklendiği durumda benzer bir projenin anlamlı olabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca kadınların çoğunun OSB’ye gidemediği ve üretimi destekleyecek atölye tarzında merkezlerin (özellikle kadınların ortak üretim yapabilecekleri sera - domates - salça yapımı gibi merkezlerin) ilçe merkezinde açılmasının önemi vurgulanmıştır. Bunlara ek olarak OSB’de ortaya çıkan atıkların geri dönüşümünü destekleyecek bir tesisin de olabileceği yine bazı katılımcılar

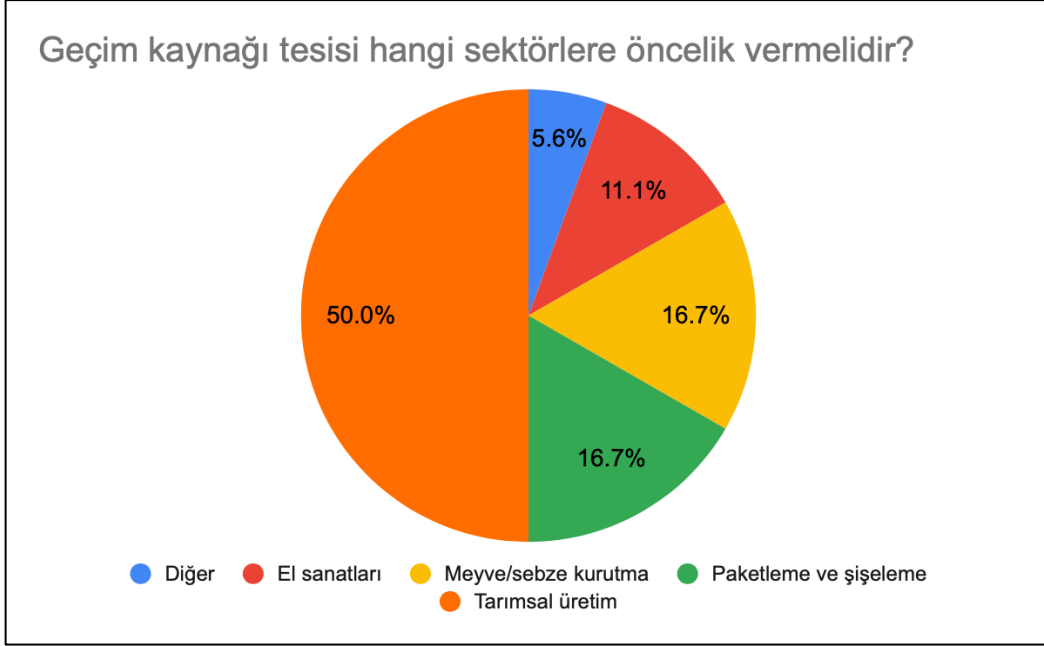

tarafından dile getirilmiştir. Bölgede belediye kadar ticaret sanayi odası ve ticaret borsasının da bu süreçlerde faal olabileceği belirtilmiştir.

Odak Grup Görüşmeleri ve Potansiyel Faydalancı Anketleri

Toplantıya katılan kişilerden daha dar bir grupla daha sonra detay görüşmeler ve anket çalışması yapılmıştır. Toplamda Kadırlı'de 18 kişiyle (11 kadın, 7 erkek) anket çalışması yapılmıştır. Katılımcıların tamamı ortak geçim kaynağı ve üretime dayalı bir tesisin ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak, olası bir tesisin hangi alanlara öncelik vermesi gerektiği sorulduğunda, katılımcıların yarısı tarımsal üretim konusunu seçmiştir. Bunu, meyve sebze kurutma ve paketleme konuları takip etmektedir. Tesisin odaklanması gereken ihtiyaç alanlarında ise mesleki ve beceri eğitimleri öne çıkmaktadır. Bunu takip eden iki konu ise finansal erişim, teknoloji ve bilgiye erişim konularıdır. Yine istihdam ve piyasaya erişim konuları da katılımcılardan kıymet gören konular olarak öne çıkmaktadır.

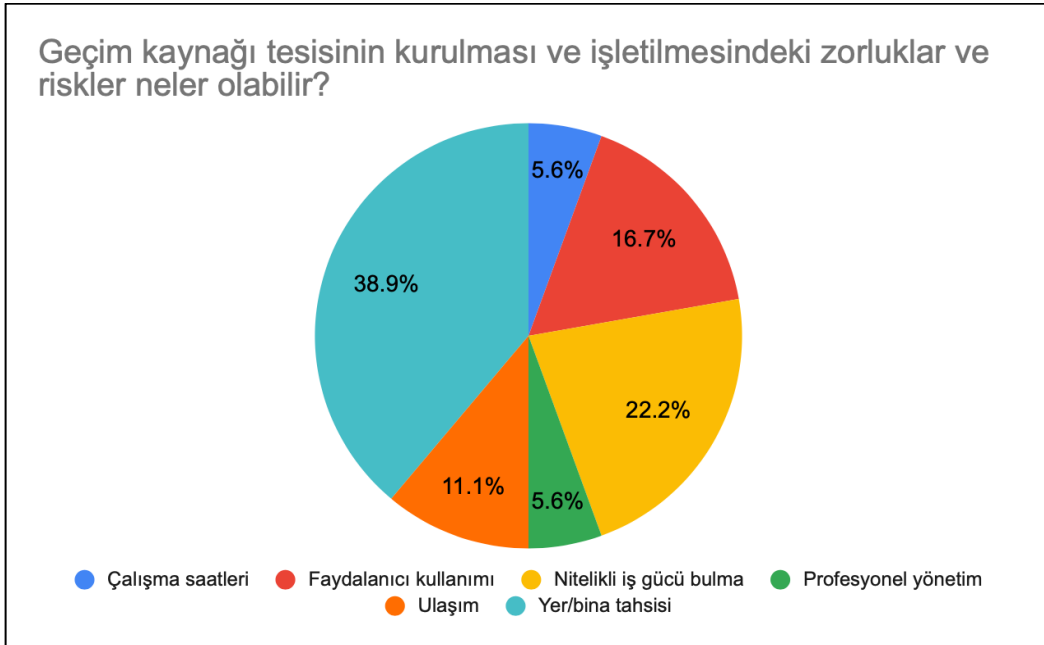
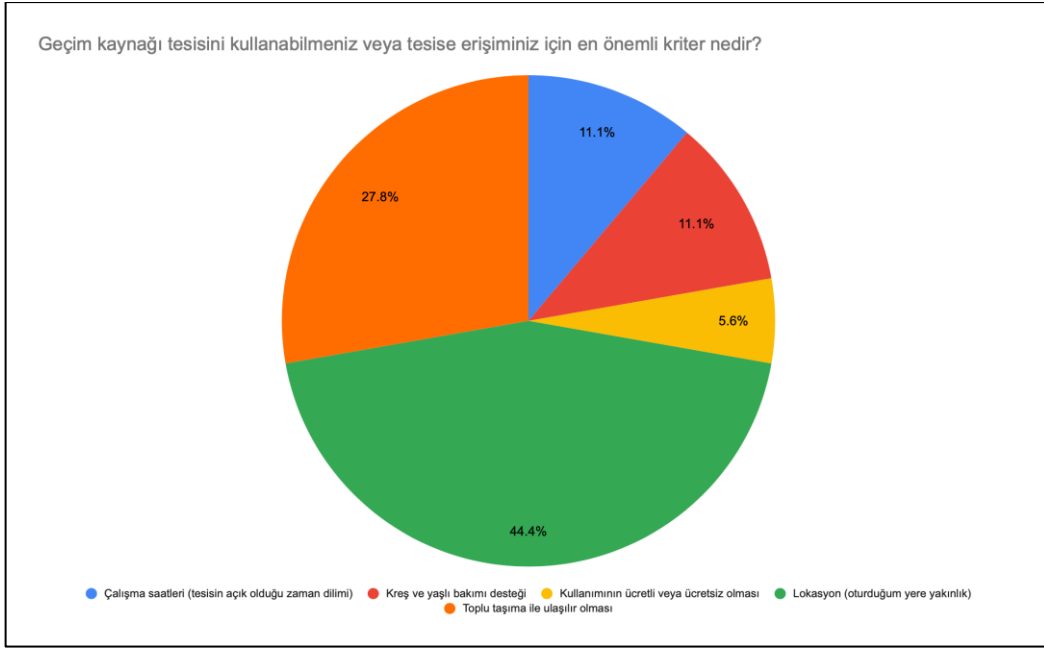

Grafik 24-25. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Toprakkale)

Katılımcılara ayrıca bu tür bir tesisin önündeki engeller ve riskler de sorulmuştur. Ayrıca tesise erişim için de kişilerin öncelikleri alınmıştır. Bu iki soruya beraber bakıldığında, lokasyon ve merkeze yakın olması gibi etmenler kişiler için önceliklidir. Buna paralel olarak tesis önündeki en büyük zorluklardan birisi de yer/mekan tahsisi olarak ortaya çıkmıştır. Bunu takip eden nitelikli iş gücü bulunması konusu merkezin sürdürülebilir olmasının önemini, faydalancı kullanımı seçimi de katılımcıların ortak bir tesisi kullanım tarafında olabildiğince kolaylaştırıcı bir yaklaşım beklediği şeklinde yorumlanabilir.

Funded by the European Union
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
ممول من الاتحاد الأوروبي

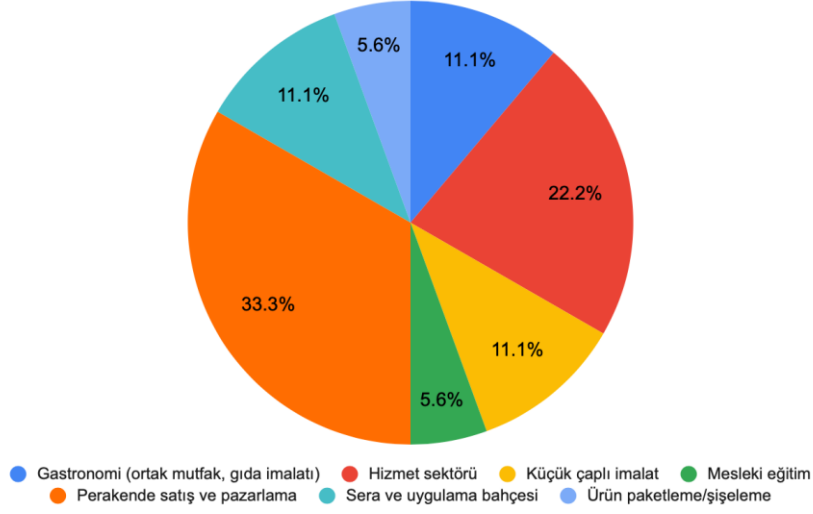
Grafik 26-27. GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Toprakkale)

Ortak üretim ve geçim kaynağı tesisinin odaklanması gereken alanlarda perakende satış ve pazarlama ile hizmet sektörü ön plana çıkmaktadır. Bunu sera, küçük çaplı imalat ve gastronomi konuları takip etmektedir.

Funded by the European Union
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
ممول من الاتحاد الأوروبي

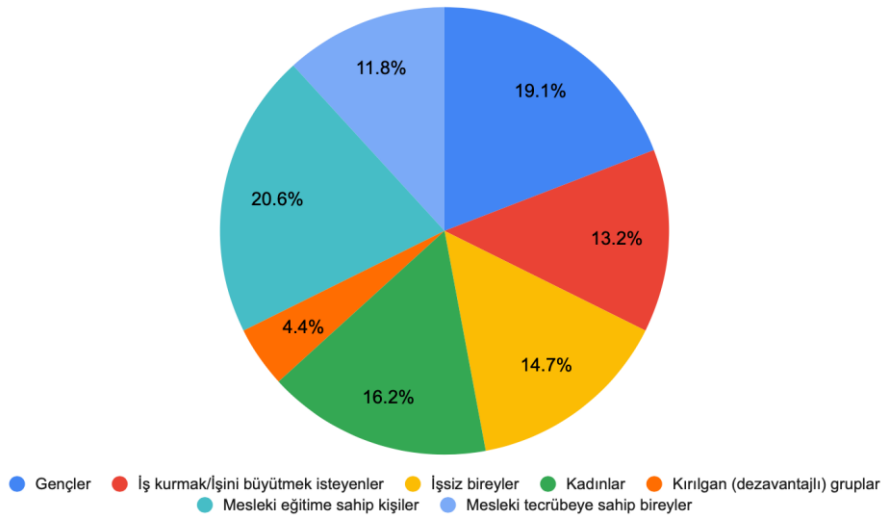
Ortak üretim tesisi niteliğinde bir geçim kaynağı tesisi kurulması durumunda, bu tesis hangi alanda hizmet sağlamalıdır?

Grafik 28. Ortak üretim tesisleri hizmet öncelikleri (Toprakkale)

Tesisin öncelik olarak hangi hedef grubu hedeflemesi gerektiğiyle ilgili soruya ise katılımcılar en fazla gençlere vurgu yapmışlardır. Mesleki eğitim ve tecrübeye sahip kişiler de bu seçimlerde önemli yer tutmaktadır.

Geçim kaynağı tesisi kimlere öncelik vermelidir? Öncelikli gördüğünüz birden fazla seçeneği işaretleyebilirsiniz.

Grafik 29. GK Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Toprakkale)

Özet olarak, katılımcıların odak alanları yukarıda belirtilen alanlarda, erişimin kolay olduğu, daha çok mesleki anlamda yeterliliği olan ya da kendini geliştirmek isteyen kişileri hedef alan, bu bağlamda özellikle teknoloji okuryazarlığını destekleyecek mesleki ve beceri eğitimleri içeren, personel ve yönetimsel olarak sürdürülebilir olan merkezler istediği, bu merkezlerin kadınlar ve gençleri önceliklendirmesi gerektiği, meslek ve beceri eğitimlerinin yanı sıra bölgede tarımsal üretimde öne çıkan narenciye ve bundan elde edilebilecek katma değeri yüksek ürünlere yoğunlaşan tesislere vurgu yaptıkları değerlendirilmiştir.

Kahramanmaraş

Kahramanmaraş'ta halihazırda Çağlayancerit, Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerinde ortak geçim kaynağı tesislerine yönelik çalışmalar başlamıştır. DOĞAKA tarafından kısıtlı zaman nedeniyle bu süreçte hem merkezde Onikişubat, hem de Elbistan, Ekinözü ve Türkoğlu ilçeleri önceliklendirilmiştir. CIP bu ilçelerde yaptığı toplantılarla bilgi toplamıştır. Bu ilçelerin bir kısmında potansiyel faydalanıcılarla da görüşülmüş ve anket çalışması yapılmıştır. Kahramanmaraş içinde toplam 22 kişiyle görüşülmüştür. Bu kişilerle demografi bilgileri almak üzere kurgulanmış soruların dışında 10 soru içeren bir de anket paylaşılmıştır. Bu kişilerin profillerini gösteren tablo aşağıda sunulmaktadır.

İlçe	Kadın	Genç	TC	GKAS
Onikişubat	9	1	14	0
Elbistan	5	2	6	0
Ekinözü	0	1	1	0
Türkoğlu	0	1	1	0
TOPLAM	14	5	22	0

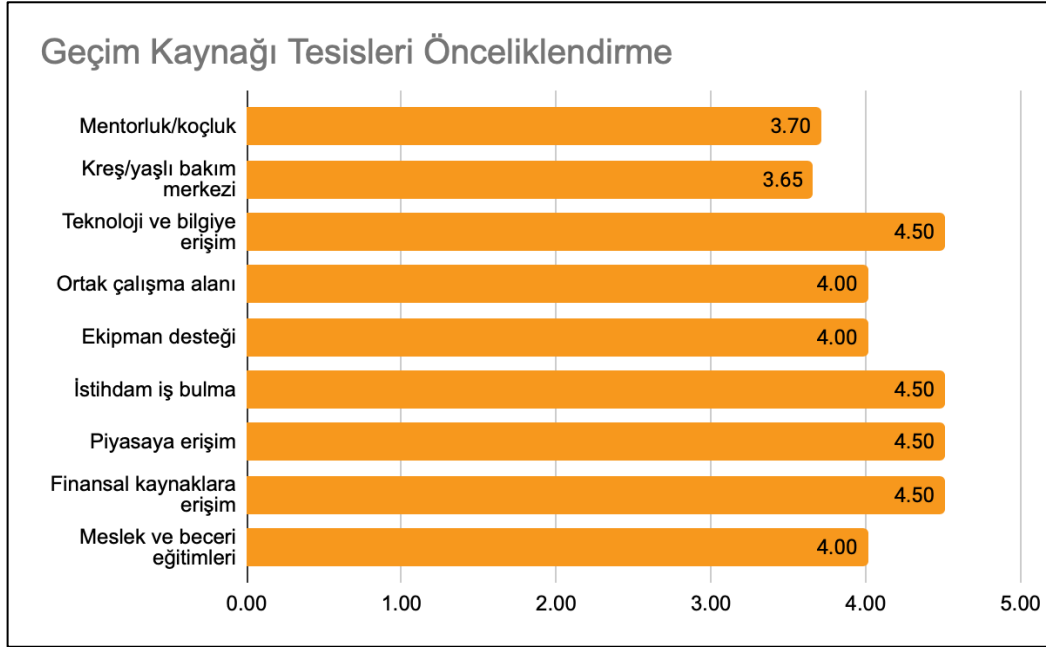
Tablo 4. Kahramanmaraş'ta Gerçekleştirilen Görüşme Sayıları

Birebir görüşmelere ek olarak zaman elverdiğince bu ilçelerin bazılarında anket çalışması da yapılmıştır. İlgili ilçe bilgilerinde bu anket sonuçları da paylaşılmaktadır. Kahramanmaraş ilinde

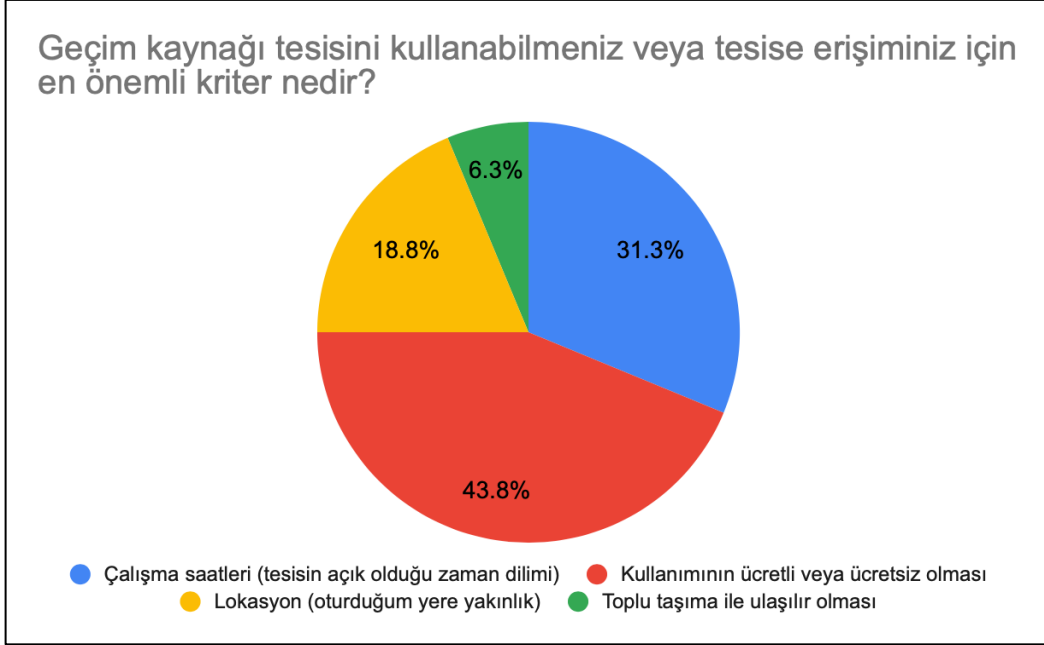
toplamda 20 kişi anketi doldurmuştur. Hem g6r6şmelerde hem anketlerde, katılımcıların tamamı ortak 6retim tesislerinin gerekliliğini belirtmiştir.

G6r6şme ve ankete katılan kişilerin tamamı ortak 6retim tesislerinin gerekli olduğunu seğmiştir. Bu seçim bağlamında, olası bir ortak tesisin hangi konularda ihtiyaç alanlarını 6nceliklendirilmesi gerektiği ile ilgili soruya katılımcılar istihdama, finansmana, teknolojiye ve piyasalara erişim konularını eşit derecede 6nemli g6rerek en 6stte 6nceliklendirmişlerdir. Ekipman desteği, ortak ęalıřma alanı ve mesleki ve beceri eğitimleri bu 6çl6y6 izlemektedir. Tabloya bakıldığında isteklerin daha ęok istihdam ve finansla erişime yoğunlaştığını, hızlı sonuğ alınabilecek 6nceliklerin diğerlerine kıyasla biraz daha 6nde olduğu belirtilebilir.

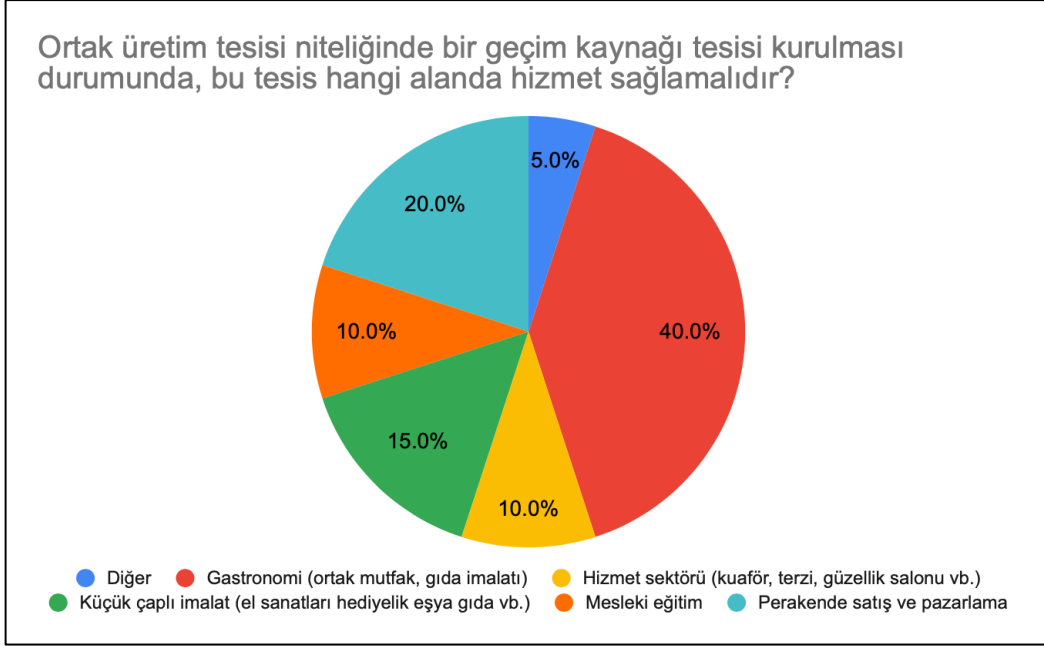
Grafik 30. Geçim Kaynağı Tesisleri 6nceliklendirme (Kahramanmaraş, Genel, Ağrılıklandırılmış)

Katılımcılar ayrıca olası bir tesise erişimle alakalı kriter olarak 6ncelikle katılımın 6cretli olup olmamasını ilk sıraya koymuşlardır. ęalıřma saatleri bunu takip ederken, lokasyon ve erişilebilirlik g6rece daha az puanlar olarak bu konuları takip etmektedir.

Grafik 31. Geçim Kaynağı Tesisine Erişim Kriterleri (Kahramanmaraş)

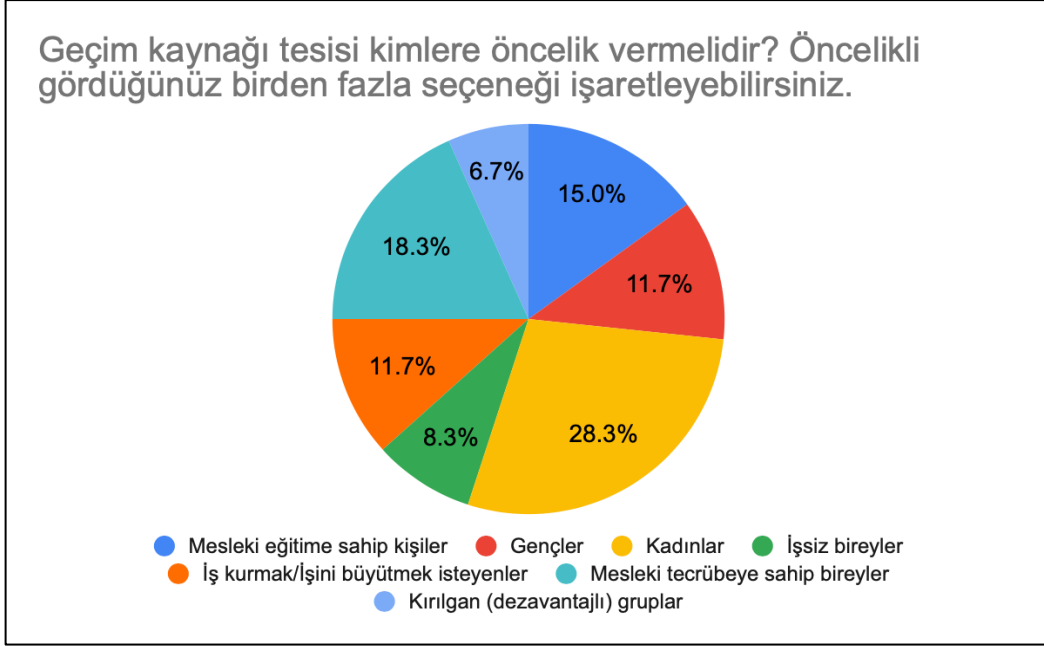
Katılımcılara ayrıca ortak üretim tesisi niteliğinde bir geçim kaynağı tesisi kurulması durumunda bu tesisi hangi alanlara hizmet edebileceği sorulmuştur. İlk sırada gastronomi konusu öne çıkmaktadır. Ayrıca perakende satış ve pazarlama ile küçük çaplı imalatı destekleyen faaliyetler de olası tesisler açısından öne çıkan alanlar olarak göze çarpmaktadır. Mesleki eğitim ve hizmet sektörü azalan yüzdelerle diğer konu başlıklarını takip etmektedir.

Grafik 32. Ortak Üretim Tesisi Hizmet Alanı Tercihleri (Kahramanmaraş, Genel)

Katılımcıların yarısından çoğu (10) kamu kurumlarından toplantılara katılım sağlarken kalan 8 tanesi de özel sektör, odalar ve STK'lar tarafından toplantıya katılım sağlamıştır.

Katılımcılar son olarak, kurulacak bir tesisin öncelik vermesi gereken hedef kitle seçiminde özellikle kadınların faydalanmasına yönelik tesisleri önceliklendirmişlerdir. Mesleki eğitim ve tecrübeye sahip kişiler ve iş kurmak işini büyütmek isteyenler ve gençler de iki ana grup olarak bu seçimde öne çıkmaktadır.

Grafik 33. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Kahramanmaraş, Genel)

Elbistan

Bilgilendirme ve Danışma Toplantısı

Elbistan'da yapılan görüşmelerde 6 kişiyle birebir görüşmeler yapılmıştır. Yetim Koordinasyon Merkezi, Kadın Girişimcilik Destek Merkezi ve Asr'ı Kiler Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi ile yapılan görüşmelerde sunum yapılarak proje amaçları, hedef grubu ve 2B Geçim Kaynakları Tesisleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Sunum sırasında katılımcılara geçim kaynağı tesislerinin nitelikleri açıklanmış, tesis örnekleri verilmiş ve bu konuda projeden hangi şartlar altında nasıl destek alabilecekleri anlatılmıştır.

Sunum sonrasında katılımcılara, ilçelerinde kurulabilecek potansiyel bir tesisin hangi sektörlere, önceliklere veya temalara hitap etmesi gerektiği konusunda fikirleri sorulmuştur. Görüşmenin gerçekleştiği bina 3 kuruma da ev sahipliği yapmakta ve içinde eğitim birimi, el sanatları atölyeleri, gıda üretim birimi, kreş ve sosyal faaliyet birimlerinin de olduğu bir tesis olarak işlemektedir. İlçede Geçici Koruma Altındaki Suriyeli sayısının 10.000 civarında olduğu ancak bu sayının deprem sonrası azaldığı öğrenilmiştir. Elbistan için öne çıkan konuların başında ayçiçeği üretiminin geldiği dile getirilmiştir. Aynı zamanda ilçede pek çok hane gül yetiştiriciliği ile uğraşmaktadır. İlçede faal olan

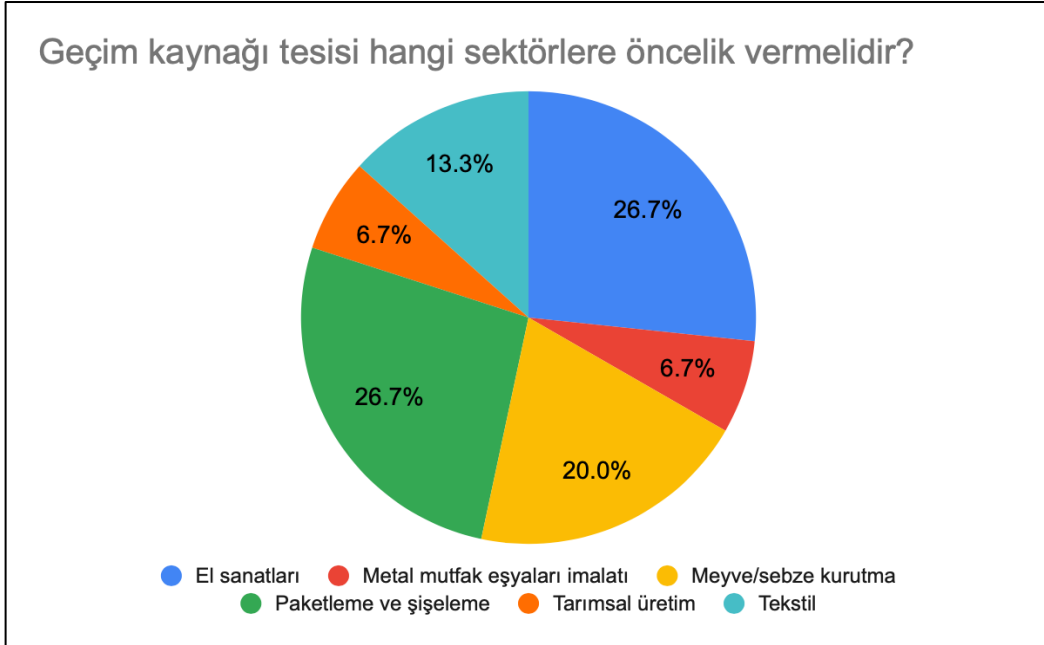
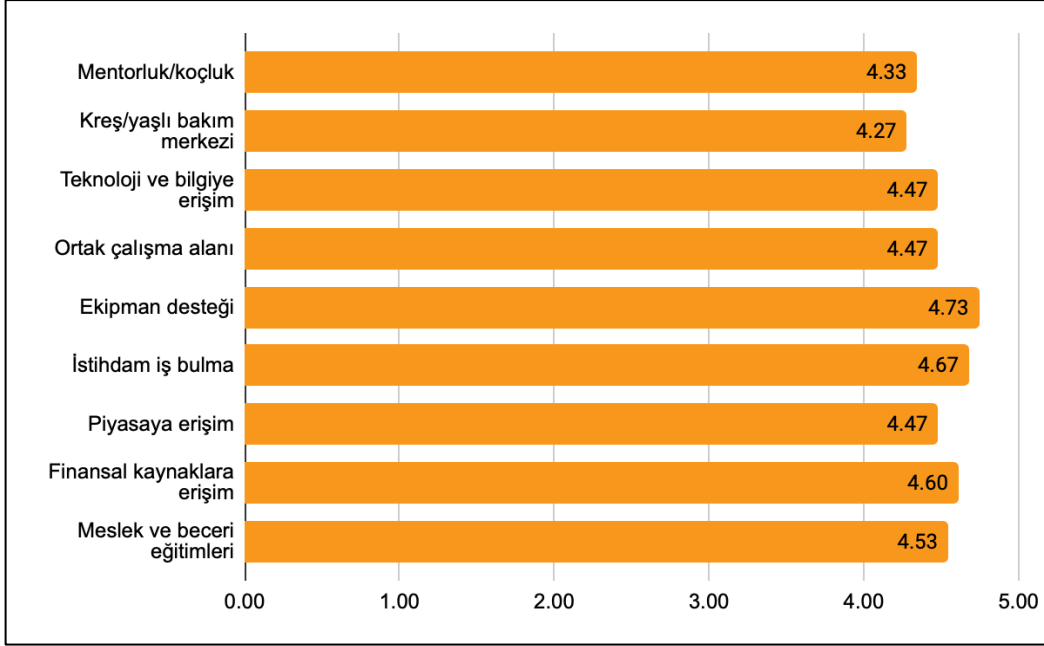
kooperatif gıda ve el sanatları üzerine yoğunlaşmıştır. Görüşmelerde ilçede olası bir ortak üretim tesisi konusunda gastronomi alanı öne çıkmıştır. Özellikle bölgeye özel yetişen doğal bitkilerin çeşitliliğine ve bölgenin potansiyeline vurgu yapılmış, more reyhan, çilek, domates, kayısı, çiris, kenger, yarpus, yemlik, gül gibi ürünlerin önemi dile getirilmiştir. Gastronomi alanında tıpkı Gaziantep gibi markalaşma yaratabilecek bir stratejinin kıymetli olacağı vurgusu yapılmıştır. Buna ek olarak merkeze ek ya da onu güçlendirecek bir yan tesis olarak belli standartlarda üretimi destekleyecek bir gıda üretim ve paketleme merkezi konuşmalarda öne çıkmıştır. Yine bu tesisin ilçedeki turizm (gastro-turizm, deneyim turizmi, eko-turizm, spor turizmi, vb. gibi) potansiyelini de harekete geçireceği belirtilmiştir. Olası bir tesisin pazarlama ve satışa yönelik beceri kazandırmaya yönelik eğitimler içermesi de katılımcılar tarafından kıymetli görülmektedir.

Odak Grup Görüşmeleri ve Potansiyel Faydalancı Anketleri

Toplantıya katılan kişilerden daha sonra hem kendilerinin hem de ilçe içinde bu tür tesisleri kullanma potansiyeli olan farklı faydalancıların doldurması için bir anket çalışması yapılmıştır. Toplamda 15 kişiyle (14 kadın, 1 erkek) anket çalışması yapılmıştır. Katılımcıların tamamı ortak geçim kaynağı ve üretime dayalı bir tesisin ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Buna ek olarak, olası bir tesisin hangi alanlara öncelik vermesi gerektiği sorulduğunda, el sanatları ve paketleme konuları öncelikli olarak seçilmiştir. Meyve/sebze kurutma ve gıda konusu da bunları izlemektedir. Tesisin odaklanması gereken ihtiyaç alanlarında ise ekipman ve altyapı desteği birinci sırada gelmiştir. Bunu istihdam sağlama, finansal kaynaklara erişim ve mesleki ve beceri eğitimleri başlıkları izlemektedir.

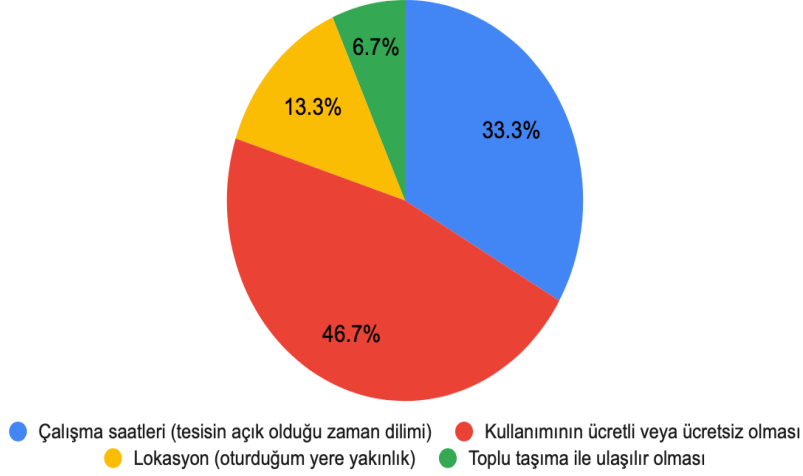
Funded by the European Union
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
مُمُول من الاتحاد الأوروبي

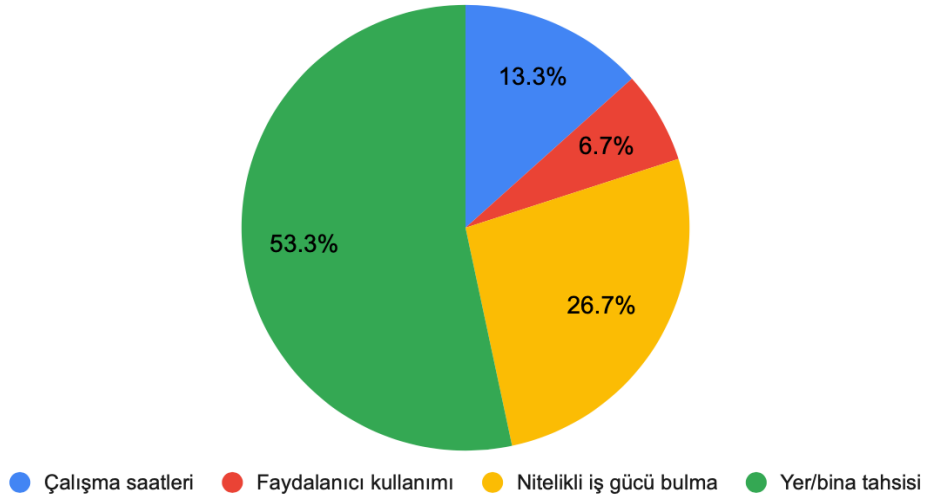
Grafik 34-35. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Elbistan)

Katılımcılara ayrıca bu tür bir tesisin önündeki engeller ve riskler de sorulmuştur. Ayrıca tesise erişim için de kişilerin öncelikleri alınmıştır. İlk soruda katılımcılar yer tahsisi ve nitelikli personel ile alakalı konuları önceliklendirirken, kullanım tarafında özellikle tesisin ücretli olup olmaması konusu öne çıkmaktadır. Ayrıca bu alanda çalışma saatlerinin uygunluğu da katılımcılar tarafından önemli ölçüde dikkat edilen bir husus olarak öne çıkmıştır.

Geçim kaynağı tesisini kullanabilmeniz veya tesise erişiminiz için en önemli kriter nedir?

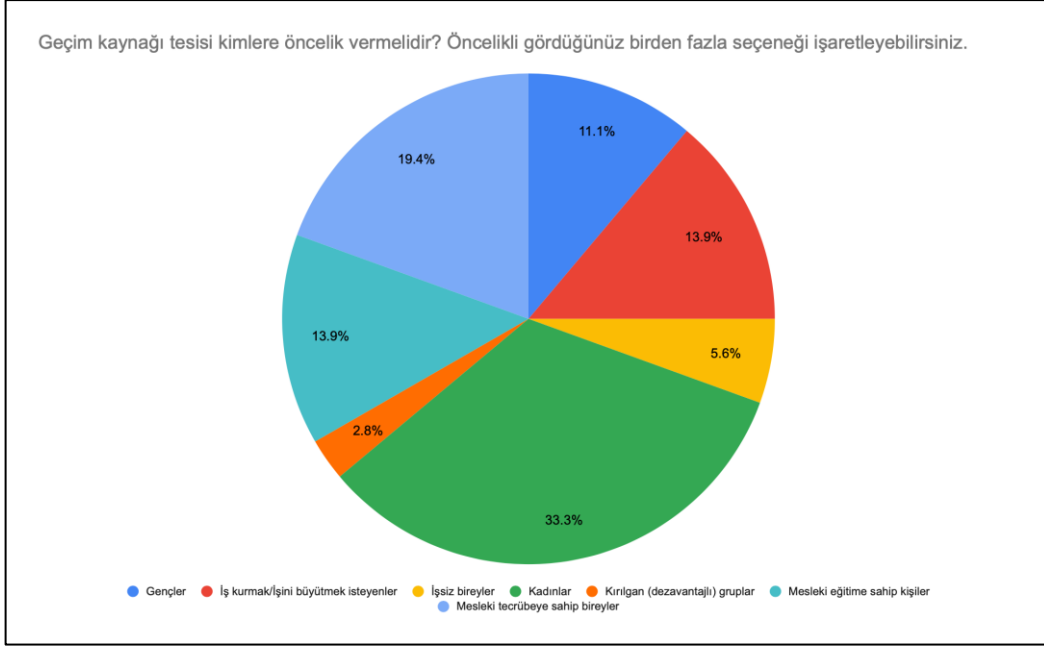

Geçim kaynağı tesisinin kurulması ve işletilmesindeki zorluklar ve riskler neler olabilir?

Grafik 36-37. GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Elbistan)

Tesisin öncelik olarak hangi hedef grubu hedeflemesi gerektiğiyle ilgili soruya ise katılımcılar en fazla kadınlara vurgu yapmışlardır. Mesleki eğitim ve tecrübeye sahip kişiler de bu seçimlerde önemli yer tutmaktadır.

Grafik 38. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Elbistan)

Özet olarak, katılımcıların odak alanları yukarıda belirtilen alanlarda, özellikle gastronomi alanında, kadınları hedef alan, teknik altyapı ve ekipmanı sunan merkezler istediği, ayçiçeği ve gül üretiminde de destek olabilecek şekilde paketleme ve üretim altyapısını güçlendirecek tesislerin anlamlı olabileceği değerlendirilmiştir.

Ekinözü

Ekinözü ilçesinde S.S. Soysallı-Kandil Mahalleleri Su Ürünleri Kooperatifi ve S.S. Soysallı-Kandil Mahalleleri Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ile görüşme yapılmıştır. Her iki kooperatifin de yönetim kurulu başkanı aynı kişidir. Su ürünleri tarafında bölgede DSİ barajında toplam 13 ruhsatlı firma tarafından yaklaşık 500 kafeste alabalık çiftliği faaliyetinin devam ettiği öğrenilmiştir. Bu çiftliklerin toplam kapasitesi 10.000 Ton/Yıl olup, bu kapasitenin yaklaşık 6.500 Ton/Yıl'ı kullanılmaktadır. Alabalık üretiminin tahminen %60'ı ihracata gitmektedir. Bu alandaki en önemli problem; balıkların soğuk zincir olarak tedarikçi firmalara teslim edilmesidir. Şehir dışından getirilen buz ile yapılan nakliye, maliyetleri ve zaman kaybını oldukça arttırmaktadır. Bu nedenle bölgeye yaprak buz üretim tesisine büyük ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Bu bölgede kültür balıkçılığı anlamında faaliyet gösteren tüm firmalar tarafından da paylaşılan bir husustur.

Bölgedeki balıkçılık işletmelerinin bir diğer önemli ihtiyacının, ortak kullanılacak bir “yüzer platform vinç” olduğu, gerek çiftliklerden yapılan balık hasadı için gerekse kafeslerdeki filelerin bakım ve tamiri için söz konusu vincin maliyetten, işgücünden ve zamandan tasarruf sağlayacağı, bunlara ek olarak üretim kapasitesini ve kaliteyi artıracığı ifade edilmiştir. Ayrıca bölgede kafes dışındaki veya kafes içinde olup da müşteriye verilemeyecek balıkların (küçük balıklar, vs.) değerlendirilmesi için balık etinden yapılan “balık sucuğu” ve “balık-ıçli köfte” ürününün de önemli bir potansiyeli barındırdığı, bu ürünlerin üretileceği bir gıda imalat tesisinin istihdama ve geçim kaynaklarının iyileştirilmesine olumlu katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca bölgede mevcut kuluçka üretimi yumurtaların ithal edildiği, bölgede balık kuluçkahanesinin kurulabileceği de dile getirilmiştir.

Yine görüşmede bölgede keçicilik ve arıcılığın yaygınlaşmaya başladığı öğrenilmiştir. Bu üreticilere yönelik bir ortak tesisin faydalı olacağı değerlendirilmiştir. Bu alanlarda keçi üreticileri için; ortak süt saklama ve işleme (peynir, yoğurt) tesisi çevre bölgelerdeki dondurma üreticilerine yönelik potansiyel oluşturacağı için ekosisteme olumlu katkı sunabilecektir. Buna ek olarak arı üreticileri için; arı ürünleri (bal, polen, vs.) işleme ve paketlenme tesisinin faydalı olacağı değerlendirilmiştir.

Zaman kısıtı nedeniyle ilçe ilgili bu görüşme dışında ayrıca anket ve odak grup çalışması bu aşamada yapılmamıştır.

Onikişubat

Onikişubat'ta yapılan görüşmelerde toplamda 15 kişiye (5 erkek, 10 kadın) ulaşılmıştır. Burada farklı kurum ve kuruluşlarla görüşülmüştür. Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Sütçü İmam Üniversitesi, ve Kahramanmaraş İstiklal Teknik Üniversitesi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Onikişubat ilçesinde halihazırda bir ortak geçim kaynağı tesisi hazırlığı olmakla beraber, ilçenin merkezi konumu ve potansiyeli değerlendirilerek bu görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Toplantılarda katılımcılara sunum yapılarak proje amaçları, hedef grubu ve 2B Geçim Kaynakları Tesisleri ile ilgili bilgi verilmiştir. Sunum sırasında katılımcılara geçim kaynağı tesislerinin nitelikleri açıklanmış, tesis örnekleri verilmiş ve bu konuda projeden hangi şartlar altında nasıl destek alabilecekleri anlatılmıştır.

Geçim kaynağı tesisleri öncelikleri ile ilgili olarak, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü ile yapılan görüşmelere bölgeden kadın kooperatifleri de katılmıştır. Toplantıda ortaya çıkan genel ihtiyaçlar arasında ortak üretim tesislerinin kurulmasının gerekliliğine ek olarak, pazarlama ve e-ticaret

desteklerine ihtiyaç duyulması, tedarikçi ve alıcı bulma desteği talebi, fuar ve festivallere katılım konularının önemi ayrıca belirtilmiştir. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda Kahramanmaraş'ta üretilen ürün gruplarının tanıtımı ve pazarlanması için çeşitli çalışmaların yapılması gerektiği, kiraz, Göksu elması, Pazarcık zm ve fıstığı, Bertiz şırası, Maraş biberi, unlu mamller, mantar ve kuru mantar gibi ürünlerin ne çıktığı belirtilmiştir. Ek olarak, evlerde üretim tercihinin arttığı ancak ocuk bakımı sorununun olduğu, bu bağlamda ortak üretim tesislerinin yanı sıra anaokullarının faydalı olabileceği ifade edilmiştir.

Toplantıda ayrıca Doğukent mahallesindeki örgü mayo ve tığ işi üretiminin Amerika'ya ihracat yapıldığı ancak deprem nedeniyle aksamalar yaşandığı, Serintepe mahallesinde örgü oyuncak yapımı ekibinin bulunduğu, kooperatifler için KDV ve SGK yükünün ağır geldiği, dikiş projesi kapsamında kadınlara dikiş makinesi temin edilip üretim yapıldığı gibi konular da toplantıda dile getirilmiştir. Özetle, Kahramanmaraş'ta üretimde sıkıntı olmadığı ancak pazar yeri sıkıntısının bulunduğu, ilin sınırlı giriş çıkış imkanlarına sahip olduğu, ilçeler arasındaki uzak mesafelerin bir zorluk olduğu ve büyük pazar yeri platformlarının düşük ücretlerle alım yapması gibi sıkıntılar ifade edilmiştir. Ortak retim tesisleri tarafında mantar üretimini destekleyecek ortak üretim tesisi, domates kurusu ve salça üretimini destekleyecek üretim tesisler, ev tekstili ve nakış alanında zengin ürün çeşitliliğinin satışa dönmekte zorlanmasına istinaden pazarlama ve e-ticaret alanlarında teknik bilgi ve destek sağlayabilecek bir merkez (fotoğraflama, kargolama vs. gibi ortak faaliyetlere de destek olacak şekilde), hurma kurutulması anlamında destek verecek bir tesis, Kahramanmaraş'a zđ tarımsal ürünlerin üretim ve satış/pazarlamasını destekleyecek bir tesis olabileceği katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

Zaman kısıtı nedeniyle ilçe ilgili bu görüşme dışında ayrıca anket ve odak grup çalışması bu aşamada yapılmamıştır.

Türkoğlu

Türkoğlu ilçesinde İlçe Tarım Müdürlüğü ile görüşülmüş, ilçedeki üretim faaliyetleri, aktif kooperatifler ve ilçenin ihtiyaçlarına dair bilgi alınmıştır. Toplantı sırasında proje ile ilgili hem genel bilgi verilmiş, hem de geçim kaynağı tesisleri özelinde açıklamalar ve örnekler verilmiştir. Bunu takiben de ilçede kurulabilecek potansiyel bir tesisin hangi sektörlere, önceliklere veya temalara hitap etmesi gerektiği konusunda fikirleri sorulmuştur.

Bu bağlamda ilçede hurma (Trabzon hurması) üretiminin önemli bir yer tuttuğu, hurma kurutma tesisinin bu anlamda önemli bir ihtiyacı gidereceği belirtilmiştir. Yine bölgede kornişon üretiminin yaygın olduğu, kornişon satışında dönerselliklerin bertaraf edilebilmesi ve üretilen ürünlerin elde kalmaması, tam tersine kıymetlenmesi için turşu yapımının öne çıktığı ifade edilmiştir. Bu bağlamda turşu üretimini destekleyen bir merkezin ilçe için katkısının yüksek olacağı öngörülmüştür. Hem hurma kurutma hem turşu üretim tesislerinde özellikle kadınların üretim çalışması için de potansiyel olduğu bilgisi ayrıca tarafımızla paylaşılmıştır.

Zaman kısıtı nedeniyle ilçe ilgili bu görüşme dışında ayrıca anket ve odak grup çalışması bu aşamada yapılmamıştır.

GRAFİK VE TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Hatay’da Gerçekleştirilen Görüşme ve Anket Sayıları

Tablo 2. Hatay il ölçeğinde ziyaret edilen kurumlar

Tablo 3. Osmaniye’de Gerçekleştirilen Görüşme Sayıları

Tablo 4. Kahramanmaraş’ta Gerçekleştirilen Görüşme Sayıları

Grafik 1. Geçim Kaynağı Tesisi Önceliklendirme (Hatay, Genel, Ağırlıklandırılmış)

Grafik 2. Geçim Kaynağı Tesisine Erişim Kriterleri (Hatay, Genel)

Grafik 3. Ortak Üretim Tesisi Hizmet Alanı Tercihleri (Hatay, Genel)

Grafik 4. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Hatay, Genel)

Grafik 5-6. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Samandağ)

Grafik 6-7. GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Samandağ)

Grafik 8. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Samandağ)

Grafik 9-10. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Antakya)

Grafik 11.12. GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Antakya)

Grafik 13. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Antakya)

Grafik 14. Geçim Kaynağı Tesisi Önceliklendirme (Osmaniye, Genel, Ağırlıklandırılmış)

Grafik 15. Geçim Kaynağı Tesisine Erişim Kriterleri (Osmaniye, Genel)

Grafik 16. Ortak Üretim Tesisi Hizmet Alanı Tercihleri (Osmaniye, Genel)

Grafik 17. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Osmaniye, Genel)

Grafik 18-19. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Kadirli)

Grafik 20-21. GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Kadirli)

Grafik 22-23. GK Sektör ve Hedef Kitle Öncelikleri (Kadirli)

Grafik 24-25. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Toprakkale)

Grafik 26-27. GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Toprakkale)

Grafik 28. Ortak üretim tesisleri hizmet alanları (Toprakkale)

Grafik 29. GK Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Toprakkale)

Grafik 30. Geçim Kaynağı Tesisi Önceliklendirme (Kahramanmaraş, Genel, Ağırlıklandırılmış)

Grafik 31. Geçim Kaynağı Tesisine Erişim Kriterleri (Kahramanmaraş)

Grafik 32. Ortak Üretim Tesisi Hizmet Alanı Tercihleri (Kahramanmaraş, Genel)

Grafik 33. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Kahramanmaraş, Genel)

Grafik 34-35. GK Tesisleri Önceliklendirme ve Hizmet Alanları (Elbistan)

Grafik 36-37. GK Tesisi Kullanım Kriterleri ve Riskler (Elbistan)

Grafik 38. Geçim Kaynağı Tesisi Hedef Grup Tercihleri (Elbistan)

Funded by the European Union
Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir
ممول من الاتحاد الأوروبي

EKLER

EK 1. Hatay ili Katılımcı Formları

EK 2. Osmaniye ili Katılımcı Formları

EK 3. Kahramanmaraş ili Katılımcı Formları